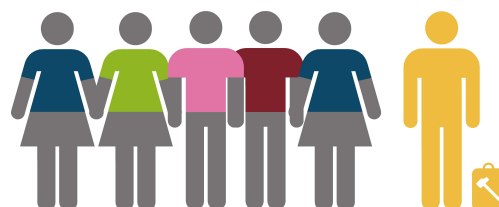

Pla per a la **inclusió** i la **cohesió social** d'Olot

2013- 2019

Construïm massa murs i no suficients ponts.
Isaac Newton

Amb la col·laboració del Departament de Benestar Social i Família:
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials
Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària
Direcció General per a la Immigració

NOTA:

El Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot 2013-2019 ha sigut aprovat pel Ple de l'Ajuntament d'Olot en la sessió tinguda el 21 de febrer de 2013, amb 18 vots favorables (CiU, PSC i ERC) i dos en contra (PxC).

Índex

Índex.....	3
Presentació.....	4
Les transformacions de la societat actual	5
Per què un nou Pla per a la inclusió i la cohesió social?	9
Principis del Pla	14
La inclusió i la cohesió social	16
Les dimensions de la inclusió i la cohesió social.....	21
Les línies estratègiques del Pla	31
El pla d'acció anual.....	34
Les estructures de coordinació i seguiment del Pla	35
Annex 1: El pla anual d'objectius 2013	36
Annex 2: El procés d'elaboració del Pla.....	46
Annex 3: Relació de participants.....	48
Annex 4: Bibliografia.....	50

Presentació

El Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot 2013-2019 és l'instrument que guiarà les polítiques municipals dirigides a afavorir la inclusió i la cohesió social a la nostra ciutat durant els propers sis anys. Aquest Pla és una eina de planificació que pretén dibuixar un horitzó de futur per a la ciutat i els ciutadans en temes tan importants com són la inclusió i la cohesió social. Un Pla, per tant, que redueixi els riscos de la improvisació i que defineixi una estratègia conjunta de ciutat que es vagi desplegant progressivament amb el pas dels anys amb les aportacions del màxim nombre d'àrees de l'Ajuntament, institucions, entitats i ciutadans.

Una de les dificultats d'aquest Pla rau, precisament, en la definició de la inclusió i la cohesió social. Dos conceptes molt complexos que, qui més qui menys, és capaç d'entendre, però que són enormement complicats d'explicar en paraules entenedores. És per aquest motiu que el Pla és manifestament teòric i conceptual. Cal definir bé quins són els elements que poden provocar situacions d'exclusió social o quins són els factors que poden posar en perill la cohesió social i la convivència ciutadana.

Tot i aquesta vessant conceptual, però, el Pla s'ha de concretar amb la formulació d'objectius específics i avaluables. Un pla en si mateix no és mai l'objectiu final, sinó que és el punt de partida des d'on es plantegen les accions concretes que han de permetre transformar una determinada realitat. Per aquesta raó, anualment s'aprovarà un pla anual d'objectius que permetrà apreciar el correcte desenvolupament del pla i el seu impacte en les condicions de vida dels ciutadans.

Per altra banda, el pla és un compromís explícit de l'actual equip de govern de la ciutat; no en va, és un dels objectius del pla de govern que es va aprovar l'any 2012. Tot i això, s'ha intentat que fos un document consensuat amb totes les forces polítiques de la ciutat amb representació al consistori, per tal recollir les màximes sensibilitats i visions possibles. A més, s'ha volgut donar-li una temporalitat relativament àmplia per tal que el proper equip de govern que entri a l'Ajuntament a les properes eleccions municipals tingui un cert marge de temps per gestionar-lo i no hagi de fer front a la urgència d'aprovar un nou pla en el moment d'accedir al govern.

Olot és una ciutat que històricament ha gaudit d'equilibri social i d'una bona convivència ciutadana. Una realitat social que no ha estat fruit de la casualitat sinó que en bona part s'explica per l'acció conjunta dels responsables polítics, tècnics i la societat civil olotina. Cal, per tant, continuar en aquesta línia de treball, però disposant d'un full de ruta que unifiqui l'actuació, fixi una determinada manera de fer i ajudi a reforçar aliances entre tots els agents implicats. Unes aliances i col·laboracions que, en moments com l'actual, són imprescindibles.

Vull animar-vos a tots plegats per tal que aporteu el vostre gra de sorra en una tasca complexa però apassionant: la de construir una ciutat més amable, justa i cohesionada; vull animar-vos a superar el desànim de Martin Luther King quan va afirmar "hem après a volar com els ocells, a nedar com els peixos, però no hem après l'art de viure junts, com a germans".

Josep Berga i Vayreda

1r Tinent d'alcalde de l'Ajuntament d'Olot

Regidor de Benestar Social i d'Oportunitats

Les transformacions de la societat actual

La societat actual és la societat del canvi. Si bé aquests dos conceptes, societat i canvi, tradicionalment han anat agafats de la mà, avui en dia, es pot afirmar, sense cap mena de complexos, que la intensitat i la rapidesa en què es produeixen les transformacions socials són absolutament vertiginoses.

Probablement una de les característiques més importants de la realitat actual és que les grans transformacions socials que es donen, si bé tenen un caràcter estructural i global, afecten de manera directa el món local. Ja no estem parlant de grans tendències que es manifesten a escala global però només s'insinuen de manera tímida a l'àmbit local, sinó que les tendències actuals s'expressen de manera directa en el dia a dia de qualsevol ciutadà, ja sigui d'una gran ciutat, una població mitjana o un petit municipi de qualsevol racó del món.

El sociòleg polonès Zigmunt Bauman és qui millor ha sabut transmetre la imatge de la societat actual amb la cèlebre metàfora de la *societat líquida*, com a antítesis de la vella imatge de la societat industrial en la qual els valors que predominaven eren la solidesa, la seguretat, la continuïtat, la perdurabilitat de les relacions, etc. En contraposició als vells valors socials dominants la societat líquida es caracteritza per la incertesa, el canvi, la immediatesa, entre altres.

Un dels símbols de la nostra època que millor il·lustra la liquiditat de Bauman són les tecnologies de la informació i la comunicació. I és que la penetració que han tingut en els darrers anys en totes les dimensions de la nostra vida Internet, les xarxes socials o els nous *gadgets* tecnològics ha estat espectacular. Per posar només algun exemple, s'han obert noves formes en les relacions interpersonals, grupals i socials, així com noves alternatives en les relacions econòmiques, educatives, informatives, de comunicació, etc. Una autèntica revolució que ha canviat les nostres vides en molts més aspectes dels que ens podem imaginar i que en el futur continuarà obrint noves possibilitats.

Aquest canvi de paradigma social que ens afecta des de ja fa una colla d'anys s'ha vist també modulats de manera exponencial per la crisi sorgida a finals del 2007. Una crisi econòmica i financera que, més enllà de ser puntual, posa en qüestió les bases del sistema econòmic que ha regit les societats europees des de fa gairebé dos segles.

Una crisi que, com s'ha dit, en origen és econòmica i financera, però que acaba sent sobretot social i política. Els impactes d'aquesta crisi sistèmica són especialment durs a l'estat espanyol i a Catalunya, i afecten de manera directa a la qualitat de la vida de la població, així com també suposen una pèrdua en els drets socials, polítics i civils que s'havien aconseguit al llarg dels anys. Tot i això, la crisi és una oportunitat per al treball social comunitari, per treballar amb la comunitat i fer-la protagonista del canvi.

Un dels principals perjudicats d'aquesta crisi és el model social que s'havia construït al llarg del segle XX als països occidentals i que, tot i els matisos diferents que podia presentar en diversos països, havia uniformitzat certes quotes de benestar i protecció social a la ciutadania. L'Estat del benestar és un potent instrument de garantia de drets socials bàsics al conjunt de la població, com ara l'educació, la salut o les pensions, entre altres, així com un recurs vàlid per a la redistribució de la riquesa i el foment de la cohesió social. En aquests moments, però, el seu manteniment es veu qüestionat com a conseqüència de les dificultats econòmiques i financeres dels governs.

Per entendre la societat actual no podem, per tant, perdre de vista aquests dos factors que s'acaben d'esmentar: per una banda, un canvi de model de societat, descrit perfectament amb la metàfora de Bauman de la societat líquida, però també un canvi que coincideix en l'espai i el temps amb una forta crisi econòmica, financera i social que planteja més interrogants sobre el futur de la societat i el benestar dels ciutadans.

Són moltes les institucions i els valors socials que es poden analitzar per exemplificar bé aquesta dicotomia entre la societat industrial i la societat líquida. A grans trets i de manera superficial, aquests transformacions afecten tres esferes de la vida social: la dimensió econòmica i productiva; la dimensió demogràfica i la dimensió sociocultural.

En la **dimensió econòmica i productiva**, els efectes de la globalització són especialment importants ja que converteixen el món en un mercat global. A més, la tecnificació ha provocat canvis en els models de producció i distribució dels productes. Però els canvis que en el marc d'aquest pla ens interessin més són els que afecten al mercat de treball: un mercat cada vegada més flexible, més complex i més subjecte a processos de precarització de les condicions laborals dels treballadors. Tal com afirma Xavier Orteu, "el pacte social que garantia la inclusió social a través del treball s'ha trencat. El treball ja no exerceix de principal articulador social, senzillament perquè ni el propi mercat laboral, ni l'Estat estan en condicions de garantir-ne l'accés per a tothom".

A més, l'accés generalitzat de les dones al món de l'educació i el treball no ha acabat amb les desigualtats de gènere, i aspectes com la conciliació entre vida personal i professional no han acabat de quallar. Uns treballadors que en els darrers anys han vist com perdien poder adquisitiu real i com el treball cada vegada es convertia més en un privilegi i no pas un dret.

Tot plegat, enmig d'una greu crisi del model econòmic tradicional, basat en la construcció, el turisme i un sector industrial poc competitiu i sense una horitzó de futur definit que dibuixi un nou model productiu que sigui capaç de generar creixement econòmic i ocupació.

En la **dimensió demogràfica**, els canvis han afectat molts aspectes de la població. Sense cap mena de dubte que els avenços mèdics i les millors condicions de vida han afavorit un increment de l'esperança de vida de la població. Una població cada vegada més envellida i que s'ha reproduït poc, especialment a Europa i a l'estat espanyol i Catalunya. A banda dels canvis en els indicadors demogràfics, les transformacions s'han escampat en les institucions socials. És el cas, per exemple, de la família o el matrimoni. Dues institucions socials per excel·lència que es caracteritzaven per la seva solidesa i uniformitat. El model tradicional de família era la família nuclear, formada per un pare i una mare, i que tenia fills al seu càrrec. Una família que, previ pas a la seva constitució i a la descendència, s'havia casat per l'Església i iniciava un llarg camí que els havia de durar fins al final de les seves vides.

Avui en dia tots sabem que parlar de "família" té més sentit si es fa des d'una perspectiva més àmplia. Des de la sociologia o la demografia se'ns aconsella el concepte "estructures familiars", per tal de donar cabuda a la diversitat de formes que aquesta institució ha pres en els darrers anys. Famílies que ja no responen als canons tradicionals, que poden estar formades per persones del mateix sexe, per parees o mares solters, o per fills que provenen d'altres relacions, entre molts altres.

En el camp demogràfic, tal i com es comentarà més endavant, la importància de la immigració ha estat cabdal durant la dècada dels noranta i principis de segle per

entendre el creixement de la població. Però aquesta tendència s'ha frenat de manera considerable des de mitjans de 2008.

Fruit dels canvis en les dues anteriors dimensions podem entendre la **dimensió sociocultural**. Òbviament, en el camp dels valors s'ha produït una evolució importantíssima que en part s'expliquen per canvis en les famílies, el rol de les dones, la influència de les noves tecnologies, etc.

El cas de les dones és un exemple paradigmàtic en aquest sentit. Les dones han hagut d'assumir, fruit de l'herència de les societats patriarcals, un rol de gènere associat a la cura i l'atenció als infants i a les persones grans, cosa que les ha obligat a escollir entre vida personal i vida familiar. En el marc de les societats de benestar mediterrànies, l'Estat del benestar ha comptat amb la participació de la dona com un agent imprescindible en la provisió del benestar, un fet que clarament les ha influït de manera negativa de cares al seu desenvolupament personal.

Però un dels efectes més destacats en la dimensió sociocultural és l'efecte de la generalització de les migracions. Una realitat demogràfica que respon a causes estructurals de la societat actual (globalització, millores en les xarxes de comunicació i transport, desequilibris entre els països del nord i els països del sud, envelliment de la població als països occidentals, demanda de mà d'obra dels països desenvolupats, etc.) però que té forts impactes al món local, ja que dóna resposta a necessitats de les societats d'acollida però, al mateix temps, posa sobre la taula problemàtiques de tipus legal, polític o social.

En aquest sentit, l'experiència acumulada per Olot al llarg dels anys del boom migratori és prou àmplia i, en termes generals, es pot qualificar de satisfactòria. La ciutat ha absorbit una arribada considerable de persones d'arreu del món en un període relativament curt de temps (vint anys) i ho ha fet gràcies a la contribució d'institucions, àrees de l'Ajuntament, entitats i persones a títol individual. Un dels aspectes rellevants és l'ampli consens polític aconseguit amb el Pla de Ciutadania i Immigració 2008-2011 -amb el vot favorable de 20 dels 21 regidors del ple- que ha estat el full de ruta de la integració a la ciutat. Un procés que, sense cap mena de dubte, no ha estat exempt de dificultats, però del qual ens podem sentir satisfets.

La rapidesa dels canvis socials també afecta les migracions. I és que la crisi ha constatat que les migracions, a casa nostra, eren estrictament econòmiques. Per aquesta raó tenia sentit interpretar-les en clau positiva ja que a banda de donar respostes a necessitats no cobertes de la nostra societat, eren un símptoma clar del dinamisme de la nostra economia. Tot i això, el nou cicle que s'obre actualment presenta un panorama poc encoratjador. I és que la crisi ha tallat de soca-rel l'arribada d'immigració i la tendència que s'insinua és precisament la contrària, la de l'emigració.

La diversitat és, afortunadament, intrínseca en qualsevol grup o comunitat. Ja sigui per factors com el gènere, l'edat, els valors, la formació, la llengua, les creences, l'estatus social, la cultura, etc. totes les societats presenten una realitat complexa i diversa. Òbviament, l'arribada de persones provinents de països, regions o comunitats d'arreu del planeta ha incrementat de manera notable aquesta diversitat, fent-la encara més complexa i posant sobre la taula la necessitat de consensuar un cert equilibri entre la cultura pública comuna i compartida de les societats d'acollida i el respecte a la diversitat individual de totes les persones que viuen en un territori determinat.

Certament, les problemàtiques socials han existit al llarg de la història, també en contextos de bonança econòmica. Però és cert que la situació actual agreuja molt més la situació i no convida gaire a l'optimisme. Alguns indicadors macroeconòmics posen

de manifest com els ciutadans cada vegada tenen més problemes per garantir les necessitats bàsiques: elevades taxes d'atur, famílies sense cap membre en actiu, dependència excessiva de les prestacions socials, increment dels desnonaments i les execucions hipotecàries, etc.

Els efectes negatius d'aquestes problemàtiques són importants i diverses. Es fa realment difícil d'imaginar i quantificar els costos (no només econòmics) de la persistència d'una crisi com l'actual. Però, fent un exercici ràpid d'anàlisi de la situació, ràpidament ens vénen al cap situacions com ara problemes de salut física i mental de les persones desocupades, l'angoixa per la inseguretat laboral i la manca d'ingressos, l'empitjorament de les relacions interpersonals, la sobrequalificació dels joves, els problemes derivats de l'habitatge, etc...

Però, en el camp dels valors, algunes coses estan canviant. Yochai Benkler afirma que durant segles, com a societat, hem actuat amb una visió molt poc encoratjadora de la naturalesa humana: sempre hem pensat que, bàsicament, els humans som egoistes. En conseqüència, les nostres estructures socials més arrelades han estat construïdes sobre la base que l'únic que motiva als homes i les dones és el propi interès. Tot això, durant l'última dècada, diversos estudis han qüestionat la validesa d'aquesta tesi i, en canvi, han demostrat que la majoria de la gent tendeix a cooperar molt més del que creïem.

Benkler demostra com es pot aprofitar el poder de la cooperació humana per augmentar l'eficàcia dels moviments cívics, maximitzar les contribucions voluntàries al progrés, reformar els nostres sistemes econòmics, millorar els processos empresarials, dissenyar una tecnologia més intel·ligent, entre moltes altres qüestions. En aquest sentit, doncs, cal aprofitar bé aquesta tendència per promoure una sèrie de valors que ajuden a desplegar els valors del Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot.

Una vegada analitzades algunes de les característiques principals de la societat actual de manera molt genèrica, cal recordar el que ja s'ha apuntat anteriorment. I és que una de les peculiaritats d'aquests canvis és que es posen de manifest en l'entorn local.

Olot és una ciutat mitjana de Catalunya que exerceix amb força la capitalitat de comarca. Una ciutat amb més de 34.000 habitants, amb una població envellida i on 1 de cada 3 joves tenen nacionalitat estrangera o són d'origen immigrat. Una ciutat on els efectes de la crisi econòmica també s'han deixat sentir, si bé és cert que amb menys força que a la resta de Catalunya. Tot i això, hi ha certes realitats socials preocupants que no es poden obviar, com són els efectes de l'atur (no tan pronunciat com el conjunt del país però amb xifres molt més elevades del que acostumava a ser habitual), la problemàtica de l'habitatge o les dificultats de moltes famílies per cobrir les necessitats bàsiques, entre altres. Una ciutat, doncs, amb molts reptes socials per endavant.

La ciutat d'Olot, doncs, viu, com qualsevol altra ciutat del món occidental, amb plena intensitat la majoria dels canvis que s'han comentat anteriorment. Aquesta és la realitat social en la qual cal emmarcar les nostres polítiques i intervencions de cares als propers anys. Cal donar respostes lògiques i coherents d'acord amb les noves necessitats que apareixen en un context social i econòmic complex, delicat, canviant. Un dels moments, sense cap mena de dubte, més complicats dels darrers temps, però vers el qual no ens podem paraitzar, sinó que s'ha de treballar conjuntament per capgirar una dinàmica certament preocupant.

Per què un nou Pla per a la inclusió i la cohesió social?

La voluntat d'aprovar el nou Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot. de l'Ajuntament d'Olot respon a una sèrie de factors concrets. En realitat, la pregunta d'aquesta secció *amaga* tres interrogants específics en ella mateixa. I és que s'hauria d'explicar de manera detallada cadascuna d'aquestes qüestions:

- Per què un Pla?
- Per què un nou Pla?
- Per què un Pla per a la inclusió i la cohesió social?

Per què un Pla?

Planificar significa pensar abans d'actuar, pensar amb mètode, de manera sistemàtica. La planificació és una eina per pensar i crear futur. (Matus, 1985.)

Tal com el seu nom indica, un pla no és res més que un exercici de planificació d'una determinada activitat, projecte o política. La planificació és una eina metodològica que ens ha de permetre arribar a una destinació concreta. No es tracta, però, d'arribar a una destinació qualsevol, sinó que s'ha de saber allà on es vol arribar, com fer-ho i amb els recursos imprescindibles.

Ens cal, doncs, un mètode que ens ha de permetre dibuixar un escenari a mig i llarg termini sobre el qual intervenir, prendre decisions i transformar una realitat concreta. Una de les virtuts de la planificació és que evita la improvisació i que facilita arguments que justifiquen un conjunt d'actuacions, ja sigui a través de programes o projectes concrets. Les decisions que es prenen no són, per tant, fruit de l'atzar o de la intuïció, sinó que responen a una anàlisi detallada de la realitat i a una voluntat concreta de transformar una determinada realitat social.

A grans trets, la planificació es basa en tres fases molt concretes:

- El coneixement profund de la realitat sobre la qual es vol intervenir. Aquest coneixement es concreta amb l'elaboració de diagnòstic, les quals incorporen informació quantitativa i qualitativa.
- A partir del coneixement de la realitat es projecta un escenari de futur al qual es desitja arribar.
- Finalment, es dissenyen actuacions que permetin passar de l'escenari actual a l'escenari projectat.

En la línia de la planificació, autors com Blasco i altres parlen de la *teoria del canvi de les intervencions públiques*. Una teoria que sosté que totes les polítiques públiques tenen una raó de ser: parteixen d'una sèrie d'hipòtesis segons les quals, a partir de la identificació d'una problemàtica, i sobre la base de la disponibilitat d'una sèrie de recursos i el desplegament d'actuacions concretes, s'obtenen uns resultats. Finalment, s'espera que tot plegat tingui un impacte concret sobre el que volem modificar. En una dimensió més àmplia, el Pla ha de plantejar una sèrie d'hipòtesis factibles sobre les quals intervenir per modificar-les, i arribar a una situació millor.

Així doncs la planificació és una eina gairebé imprescindible a l'hora de treballar en qualsevol àmbit, però que s'hauria d'exigir especialment a l'administració pública, ja que es gestionen interessos col·lectius i es financen amb pressupostos públics. Des de l'administració s'ha d'actuar amb transparència i amb voluntat de rendir comptes a la ciutadania, i s'ha de gestionar els recursos públics amb criteris d'eficàcia, optimització i

qualitat. En aquesta línia no es pot perdre de vista l'avaluació com una fase més del procés de planificació.

Per què un nou Pla?

L'Ajuntament d'Olot ha treballat històricament en la gestió de la cohesió social i la convivència ciutadana. Són moltes les àrees i els departaments municipals que, juntament amb entitats i ciutadans a títol individual, han contribuït a fer de la nostra una ciutat amable, acollidora, dinàmica i amb una bona convivència ciutadana.

El Consorci d'Acció Social de la Garrotxa (CASG) és un dels organismes municipals que, lògicament, d'acord amb les seves funcions de treballar pel benestar de les persones i atendre les necessitats socials, ha actuat en aquest sentit. Però no només ho ha fet mitjançant la intervenció directa, sinó també des de la prevenció de les situacions d'exclusió o conflicte social.

I és sobretot des de la prevenció que ja fa gairebé una dècada les àrees d'acció comunitària i de ciutadania i immigració treballen en diferents serveis i projectes. L'acollida i la integració de les persones estrangeres, la gestió de la convivència ciutadana, la promoció del voluntariat, el foment de l'associacionisme, la gestió dels espais públics, el treball amb les entitats religioses, la sensibilització, el foment de la interrelació entre els veïns, el treball de proximitat als barris, entre altres, són només alguns dels exemples que avalen aquesta línia de treball.

Bona part d'aquestes actuacions s'han portat a terme mitjançant diferents plans sectorials que, tot i relacionar-se i treballar de manera coordinada, segmentaven molt els àmbits d'actuació. És a dir: el fet de disposar de plans parcials dificultava un abordatge integral de la realitat, tot i tractar-se de plans que en bona mesura compartien prioritats i es complementaven.

Alguns dels plans a destacar són el Pla de desenvolupament comunitari, el Pla de ciutadania i immigració, el Pla local d'inclusió social, i la col·laboració amb el Pla educatiu d'entorn, el Pla de barris, etc...

Per tot això, fa aproximadament dos anys, fruit de l'estreta col·laboració entre les dues àrees, el CASG es va plantejar obrir un procés de reflexió per tal de conceptualitzar millor una nova línia de treball conjunt i trobar una solució organitzativa que permetés aprofitar millor els recursos disponibles. Tot plegat havia de permetre una millor adaptació al nou context social i, al mateix temps, disposar d'un nou enfocament per a les nostres intervencions.

Un procés que va culminar en una proposta de creació d'una nova àrea que aglutinés els professionals i projectes d'ambdues àrees però amb una nova visió i una mirada més àmplia: l'Àrea d'Atenció a la Comunitat. A més, com a conseqüència del procés de reflexió que van portar a terme els professionals es va aprovar un document marc en el qual, entre altres coses, es defineix el marc conceptual de la nova àrea, els principis d'actuació i els eixos de treball.

El procés de creació de la nova àrea ha coincidit amb el canvi d'equip de govern de l'Ajuntament d'Olot. Un equip de govern que ha aprovat, també, el seu particular full de ruta de cares als propers anys. Es tracta del Pla de Govern, en el qual s'hi fan paleses les prioritats dels actuals responsables polítics de cares als propers anys.

La redacció i l'aprovació del Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot és, també, un dels objectius que l'equip de govern s'ha fixat de cares als propers anys. Així doncs, aquest Pla dona resposta a una de les seves prioritats i, a més, ho fa amb la voluntat

de convertir-se en un Pla de ciutat, ja que es pretén que compti amb el suport del màxim nombre de forces polítiques amb representació al consistori. Un Pla que també vol reconèixer el treball que han fet els diferents governs municipals de la ciutat i que adopta una línia de continuïtat en el treball.

Així mateix, el fet que consti com un dels objectius del Pla de Govern demostra la importància que l'equip de govern atorga a la cohesió social i la convivència.

Finalment, el nou Pla ha de permetre ajustar la intervenció al context actual. Si fem una analogia amb la metàfora de Bauman, en l'època de la *societat líquida* no podem seguir actuant amb els tradicionals paràmetres d'intervenció pública propis de la *societat sòlida*. Cal replantejar-nos, doncs, a banda de les necessitats socials prioritàries del moment actual, les metodologies d'intervenció per assolir els objectius que es plantegen.

Per què un Pla per a la inclusió i la cohesió social?

La voluntat d'aprovar un Pla per a la inclusió i la cohesió social respon a tres principals motius.

Per una banda, per la lògica evolució que ha tingut als darrers anys la intervenció municipal en temes de ciutadania, immigració i atenció a la comunitat. De forma genèrica podem afirmar que volem fer un pas endavant en la línia de treballar per garantir les mínimes condicions de vida de tots els ciutadans, independentment del seu origen. Volem superar la segmentació social fixant-nos en col·lectius concrets, com ara immigrants, pobres, exclosos, i parlar de tots els ciutadans, amb totes i cadascuna de les seves característiques.

En segon lloc, la situació econòmica i social del moment, extremadament delicada, ha accentuat molt més el nombre de persones que es troben en risc d'exclusió social, que pateixen per satisfer les seves necessitats bàsiques o que poden patir algunes de les conseqüències d'una crisi com l'actual. En aquest context, per tant, l'atenció a les persones que pateixen alguna situació de risc social i la prevenció de les causes que poden originar situacions d'exclusió social ha de ser una prioritat del municipi. I és que els riscos d'una societat fragmentada, amb enormes desequilibris socials i poc cohesionada són enormes.

I finalment, perquè entenem que les pròpies polítiques socials han d'evolucionar i deixar de banda la lògica tradicional per adaptar-se a una lògica més adaptada a la societat i a la realitat actual.

Taula. Nova lògica de les polítiques en l'àmbit social

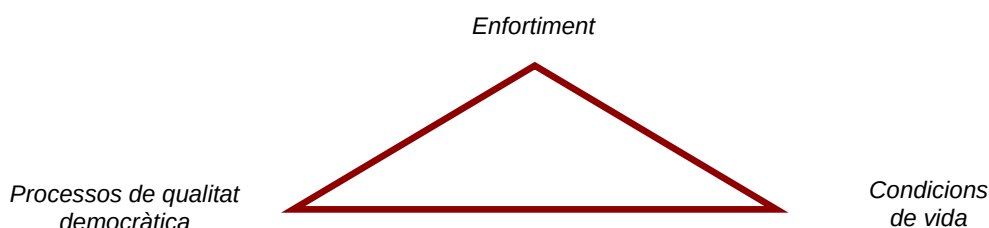
Lògica tradicional	Lògica innovadora
Individual	Perspectiva comunitària
Assistencial	Promoció de l'autonomia
Unicausal (renda)	Multidimensional
Reactiva	Proactiva
Orientada a les conseqüències	Orientada a les causes
Segmentació vertical	Perspectiva multinivell i transversal
Separació públic- privat	Participació d'agents privats
Homogeneïtzadora	Sensibles a l'especificitat territorial

Font: Pla per a la Inclusió Social de Catalunya. 2006-2009

En aquest sentit, la **perspectiva comunitària** s'insereix de ple en aquesta lògica innovadora de les polítiques en l'àmbit social. La finalitat principal d'aquesta perspectiva és la cooperació entre els diversos agents per donar respostes a les necessitats de la comunitat més multidimensionals i acordar accions preventives. Parlem d'enxarxar, vincular.

Des d'una postura proactiva que fa protagonistes les persones del seu propi canvi sense perdre de vista la diversitat i l'especificitat del territori i la comunitat. Sabent que les necessitats individuals poden esdevenir necessitats col·lectives, comunes i aprofitant les potencialitats d'una comunitat heterogènia com a recurs principal per millorar les condicions de vida dels seus membres des de múltiples dimensions.

Gràfic: Les tres dimensions dels processos comunitaris.

Font: Oscar Rebollo.

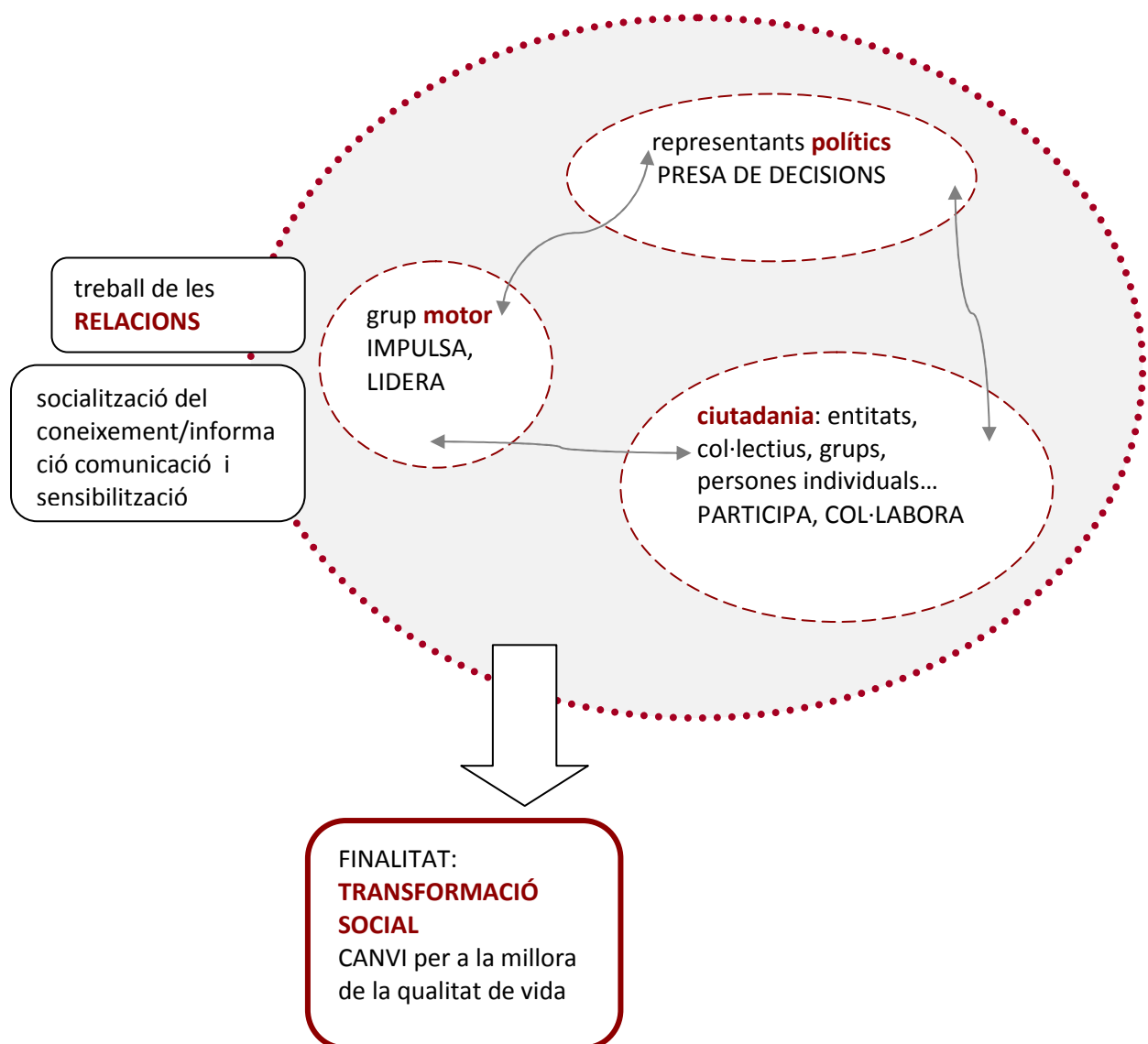
Els processos comunitaris són significament importants quan treballen en les tres dimensions:

- L'enfortiment de les persones: un pilar de l'acció comunitària és capacitar, enfortir les persones des d'una vessant individual, grupal i col·lectiva. Identificar les necessitats, potenciar les capacitats per millorar les condicions de vida i generar transformacions personals i socials són condicions necessàries per treballar per l'assoliment de l'autonomia de la comunitat. La capacitat d'autoorganitzar-se fa créixer de manera significativa les persones i als grups. L'organització de la gent, la gestió del conflicte, la recerca de recursos de què disposa la comunitat permet noves possibilitats d'acció i multiplica els resultats i els beneficis. Uns individus, uns grups i unes comunitats fortes posaran al servei de l'acció comunitària un capital que podrà fer front a la nova realitat social.
- La millora del benestar de vida de les persones: la millora de la qualitat de vida de les persones és el que vol aconseguir l'acció comunitària. El que motivarà les persones a organitzar-se comunitàriament són les millores en el seu quotidià. En aquest entorn sorgiran conflictes, que podran esdevenir oportunitats de millora i també es donaran experiències vitals significatives. Els processos comunitaris intervenen i creen els espais de relació que permeten viure aquestes experiències i assolir millores en les condicions de vida diària.
- Qualitat democràtica: la base de l'organització comunitària són els grups de persones que fan coses. La qualitat democràtica vol dir que es faran d'una determinada manera, sota el paraigua d'un sistema de valors. Processos i espais que permetin la inclusió de tothom, la participació a diferents nivells, el debat, la presa de decisions i en definitiva que construeixin i reconstrueixin la societat de manera col·lectiva permetran a les persones ser el motor de canvi de la seva realitat. Fer partícips als ciutadans en allò que és públic i comú. Les formes de participació que permet la qualitat democràtica és una de les dimensions de l'acció comunitària que la fan una metodologia especial, diferent.

En definitiva, “l’acció comunitària pren sentit en el moment que es proposa dinamitzar i enfortir els vincles socials entre aquells actors que conviuen en un mateix territori o àmbit institucional per aconseguir millores en la qualitat de vida de les persones” (Carmona i Rebollo, 2009).

Tot això ajuda a explicar perquè que aquest pla inclou l’estratègia de la perspectiva comunitària com un valor afegit, que aporta força en aquest treball conjunt entre la ciutadania i les polítiques públiques, ja que no podem intentar afrontar els reptes actuals de manera aïllada.

Gràfic: Processos de qualitat democràtica.

Font: Elaboració pròpia

Principis del Pla

Davant les dificultats d'intervenir sobre les causes que contribueixen a la inclusió i la cohesió social, dos conceptes complexos i polièdrics, cal definir una sèrie de principis. Aquests haurien d'impregnar totes i cadascuna les polítiques i accions que es desenvoluparan a Olot en el marc d'aquest Pla.

Ciudadania

El Pla posa com a centre de la seva atenció el ciutadà, entès com la persona que és titulars de drets civils, polítics i socials, amb independència del seu origen, classe social, condició econòmica, nacionalitat, gènere, etc... Només en la mesura que totes les persones participin de les dinàmiques socials, se'ls reconegui com a ciutadans i se'ls atribueixin drets i deures, serà possible la gestió de la complexitat social en un marc democràtic.

El professional com un recurs

El professional hauria de facilitar les condicions perquè els ciutadans, per si mateixos, de manera individual o col·lectiva, trobin la millor solució a les problemàtiques que els afecten. La intervenció no s'ha de centrar a solucionar els problemes dels ciutadans, sinó que ha de procurar donar les eines necessàries perquè aquest actuï de manera autònoma. El professional, doncs, no ha de practicar una actitud paternalista cap als ciutadans.

Acció comunitària

Parlem de l'acció comunitària com una manera de fer, una metodologia d'intervenció que té com a objecte les relacions entre els ciutadans. Fer acció comunitària és treballar les relacions socials a través de la dinamització, és a dir, promovent relacions de cooperació entre membres d'un determinat àmbit o espai de convivència (barris, escales, centres, projectes educatius, sanitaris, esportius...) per millorar el benestar quotidià de les persones a través de l'organització col·lectiva. El treball comunitari vol possibilitar els espais i les condicions necessàries perquè les persones participin, s'organitzin, es relacionin, es reconeguin i sentin que formen part de la societat. Tot plegat enfortirà la xarxa comunitària i farà que la ciutadania s'impliqui de manera activa per a la millora i el canvi de la realitat. Finalment, no es pot oblidar que l'avaluació és una eina important en els processos comunitaris ja que recull la diversitat d'aprenentatges i alhora pretén millorar les futures intervencions.

Enfocament multidimensional

La inclusió i la cohesió social són dos conceptes complexos que, com ja s'ha vist, s'expliquen a partir de múltiples dimensions. Per aquesta raó cal que s'abordin de manera global i holística, tenint en compte tots els factors que incideixen en el seu desenvolupament, i es fa necessària la posada en marxa de polítiques transversals i coordinades que tinguin presents totes les dimensions de la inclusió i la cohesió social. Només d'aquesta manera s'aconseguirà una veritable estratègia de ciutat.

Orientació a les causes

La raó de ser de les polítiques per a la inclusió i la cohesió social ha de ser les múltiples causes que poden provocar situacions d'exclusió, i no pas incidir sobre les conseqüències. Es tracta, per tant, d'actuar de manera proactiva –anticipant-nos- per evitar situacions no desitjables, i no pas reaccionar davant les problemàtiques que poden aparèixer.

Proximitat

Els ciutadans són el principal motor de l'acció del Pla i, per aquesta raó, cal que coneguem bé quines són les condicions de vida de les persones. En aquest sentit, conèixer l'entorn on viuen els ciutadans, com es relacionen i ser presents en el dia a dia de la ciutat ens ha de permetre detectar situacions que ens puguin ajudar a l'hora d'afavorir la inclusió i la cohesió social. La proximitat, doncs, el contacte amb la gent i amb el seu entorn són claus. El Pla s'ha de desplegar tenint present la realitat de la ciutat, i no pas donant-li l'esquena.

Prevenició

El Pla prioritza la prevenició de les situacions d'exclusió i de manca de cohesió social per damunt de la reacció davant les problemàtiques, un cop aquestes ja han emergit. Per aquesta raó, és molt important, encara que no es donin situacions explícites de conflicte, que es treballi per mantenir bones condicions que evitin situacions imprevistes vers les quals és molt més difícil de treballar. El treball per a la inclusió i la cohesió social és lent, poc visible i necessita d'una acció continuada i persistent al llarg del temps per assolir els seus objectius.

Capacitat d'adaptació, flexibilitat i polivalència

El Pla és un instrument de planificació i de previsió. De totes maneres, no s'ha d'entendre com un full de ruta immutable i rígid, sinó que s'ha de poder adaptar a les necessitats de cada moment. En resum: planificació, sí; rigidesa, no. De la mateixa manera, els professionals que el desenvolupin han d'actuar de manera dinàmica, flexible i amb polivalència, unes competències professionals claus actualment en qualsevol professió, però encara més en l'acció comunitària.

La inclusió i la cohesió social

La inclusió i la cohesió social són dos conceptes complexos i que habitualment són difícils d'explicar en paraules entenedores. Qui més qui menys en té una noció, una idea aproximada, però sovint s'acostuma a explicar de manera abstracta i poc aclaridora, sense una aplicació pràctica concreta. Ens resulta complicat, per tant, descriure amb precisió què s'entén per inclusió i cohesió social.

A més, l'absència d'una definició compartida i la manca d'indicadors que permetin mesurar-los ha provocat que siguin termes poc útils per a l'anàlisi comparativa. Aquesta dificultat planteja serioses disfuncions a nivell tècnic, ja que a vegades els professionals no acaben de tenir del tot clar sobre què han de treballar, ni tampoc quines són les raons que justifiquen la seva intervenció. Al mateix temps, dins la dinàmica políticoadministrativa, el treball per a la inclusió i la cohesió social no rep el valor que es mereix, precisament pel fet que no s'explica prou bé els avantatges que suposa per al municipi.

Tot i això, la inclusió i la cohesió social són dos conceptes que habitualment s'utilitzen com a sinònims. De fet, per ser més precisos, hauríem de dir que són dos conceptes complementaris, que es necessiten l'un a l'altre. Tot i ser conscients de la seva similitud i complementarietat, s'ha de tenir present els matisos específics de cadascun d'ells.

La inclusió social

La inclusió social és un concepte teòric relativament recent que analitza els diferents àmbits que faciliten que els ciutadans visquin i es desenvolupin com a tals en les societats modernes actuals. Moltes vegades, però, per facilitar-ne la comprensió, es recorre a la seva antítesi, l'exclusió social que, com el seu nom indica, fa referència a l'acció de no admetre, a privar algú de participar de la societat.

Tradicionalment, per descriure les situacions d'inclusió o exclusió social es feia referència al concepte de pobresa. La pobresa, generalment, s'entén estrictament des d'una perspectiva econòmica o material, i es tradueix amb la manca de recursos econòmics per garantir les necessitats bàsiques. Des d'aquesta perspectiva, la pobresa s'explica sobretot a partir del nivell de renda i es pot definir com la situació que afecta persones amb recursos econòmics i d'altra mena (culturals i socials) tant limitats que els exclouen del nivell de vida mínim acceptable en la nació o estat on viuen (Besalú i Feu, 2003).

La inclusió social, però, supera el concepte de pobresa econòmica. D'una concepció estàtica, que entenia la pobresa com a situació de baixos ingressos en un moment determinat del temps, es passa a una concepció dinàmica, que entén el fenomen com un procés. L'exclusió social és *un procés social de pèrdua d'integració que inclou no només la manca d'ingressos i l'allunyament del mercat de treball, sinó també un descens de la participació social i, per tant, una pèrdua de drets socials* (Laparra, 1999).

Malgrat la complexitat i el caràcter dinàmic d'aquest fenomen, hi ha un cert consens a l'hora d'analitzar l'exclusió com el conjunt de dificultats o barreres que pateix un individu en l'eix econòmic (ocupació, ingressos, privació), l'eix polític o de ciutadania (els drets polítics, però també l'educació, la salut o l'habitatge) i l'eix de les relacions socials (aïllament, desubicació, etc.)

La inclusió social posa especial èmfasi en la participació dels individus en la vida social, és a dir, en la possibilitat d'exercir els drets de ciutadania i disposar d'una xarxa de relacions socials fortes (família, amics, veïns, etc). A més, també contempla molts altres aspectes, com ara un grau baix d'instrucció, la incompetència lingüística, el treball precari, l'economia submergida, viure en habitatges degradats.

Així, doncs, podem destacar tres grans característiques que ens ajuden a entendre el concepte d'inclusió social:

- a) **Origen estructural:** A diferència de les concepcions individualistes relacionades amb l'estudi de la pobresa que responsabilitzaven d'aquesta situació als comportaments i decisions adoptats pels individus, l'exclusió social s'entén com un fenomen de causes estructurals. Entre aquestes causes, destaquen els canvis en el mercat de treball, els límits en l'acció de l'Estat del benestar i els canvis en les estructures familiars.
- b) **Caràcter multidimensional:** Són diversos els àmbits o dimensions a partir dels quals es poden generar processos d'exclusió social. El Pla per a la inclusió i la cohesió social de Catalunya fa referència, com a mínim, a nou dimensions:
 - Econòmica
 - Laboral
 - Formativa
 - Social
 - Salut
 - Residencial (habitatge)
 - Urbanística
 - Relacional
 - Ciutadania i participació
- c) **Naturalesa processual:** L'exclusió social només es pot concebre com un procés. No es pot entendre, per tant, com una situació de desigualtat estàtica que afecta a un grup de persones amb unes particularitats concretes, diferents a les de la majoria de la població. S'ha d'entendre com un procés d'allunyament d'alguns individus respecte el centre de la societat.

Així doncs, en relació a la inclusió hi ha quatre elements molt destacats:

1. L'educació

Ens referim fonamentalment a l'educació com a servei públic que permet als ciutadans construir, com a mínim, el seu propi capital humà bàsic. Ja són moltes les estadístiques que relacionen els col·lectius socialment exclosos amb un nivell educatiu baix. Nivells educatius més alts poden i han de servir per prevenir l'exclusió social i, per tant, millorar la cohesió de la societat. Però no només pot prevenir, sinó que també és un ascensor social per a l'individu, que li permet progressar econòmicament i socialment.

2. Les xarxes familiars i socials

La manca d'una xarxa familiar i d'amistats sòlida pot suposar un desavantatge important a l'hora de fer front a determinades situacions. En una societat com la nostra, mediterrània, en la qual les relacions i els intercanvis amb els individus són un tret que ens caracteritza, cal treballar per aprofundir en l'establiment de vincles i de xarxes de suport. En aquest sentit, al marge de les famílies, la participació i la col·laboració en la comunitat, amb les associacions, nous

moviments socials o amb col·lectius de persones pot contribuir de manera decisiva a la inclusió social dels ciutadans.

3. La participació en el mercat productiu

La participació en el mercat productiu dóna una sèrie de garanties a l'hora d'accedir a determinats recursos i prestacions socials. Les persones que en queden al marge pateixen més risc d'exclusió social (aturats, treball a l'economia submergida, persones amb pensions baixes, etc.)

4. L'adscripció política

Entesa com la possibilitat de ser reconegut com a subjecte polític i de participar dels mecanismes propis de la societat democràtica.

Els estudis fan referència a una ampliació dels sectors de la població que es veuen afectats per algun, o més d'un, dels àmbits d'exclusió i mostren, igualment, com es multipliquen els itineraris d'exclusió social. Cal, doncs, treballar per prevenir les causes i lluitar contra les conseqüències de la pobresa i l'exclusió. Actualment, immersos en la situació de crisi en què ens trobem, la infància i la transició a l'edat adulta són considerades les dues etapes amb més risc d'exclusió.

En resum, doncs, la inclusió i l'exclusió social són les dues cares d'una moneda que s'explica a partir de diversos factors, ja sigui per aïllament físic o social de les persones, per la manca d'ocupació, per la manca de serveis de suport i atenció social o per la desestructuració de les xarxes familiars, entre molts factors, que impedeixen que els individus participin plenament de la societat.

No hi ha cap mena de dubte que una societat on certs col·lectius pateixen necessitats materials bàsiques per al seu desenvolupament vital no pot estar cohesionada. Vegem, doncs, que s'entén per la cohesió social.

La cohesió social

La cohesió social és una prioritat política a escala supranacional. La mateixa Unió Europea, a través de l'anomenada Estratègia de Lisboa, va aprovar l'any 2000 un full de ruta en el qual es fixava l'eradicació de l'exclusió social i el foment de la cohesió social com una de les seves polítiques prioritàries. Més tard, al 2010, la Comissió Europea ha aprovat l'estratègia *Europa 2020*¹, en la qual es fixa com a objectius el creixement intel·ligent, el creixement sostenible i el creixement integrador (definit com *una economia amb un alt nivell d'ocupació i cohesió econòmica, social i territorial*).

Des d'una perspectiva etimològica, *cohesió* es defineix com la unió de les parts d'un grup. La cohesió és l'oposat a la desintegració o a la divisió. Les paraules clau són els vincles i la unitat entre els membres que componen la societat. De fet, el TERMCAT defineix la cohesió social com *la vinculació dels membres d'una col·lectivitat entre ells mateixos i com a grup*.

Són diversos els autors i les institucions que han fet esforços per definir la cohesió social i, per tant, ajudar-nos a entendre millor el seu significat. En tot cas, la majoria d'elles pretenen donar una imatge atractiva de la societat, una societat plural però unificada que gestiona i resol positivament els conflictes i les tensions socials:

“La cohesió social és la capacitat d'una societat per garantir el benestar de tots els seus membres, minimitzar les disparitats i evitar la marginació. La capacitat de la societat per gestionar les diferències i les divisions i

¹ Podeu consultar-ho a: http://ec.europa.eu/economy_finance/structural_reforms/europe_2020/index_es.htm

assegurar els mitjans per aconseguir el benestar per a tots els membres.”
(Consell d'Europa, 2008)

Com es pot veure, algunes de les característiques de la cohesió social són similars a les de la inclusió. Per exemple: la perspectiva integral i multidimensional de la cohesió social, així com també la importància de tenir en compte els grups socials més vulnerables que poden veure's afectats per situacions d'exclusió social i d'aïllament social. Sense caure en l'error d'estigmatitzar cap persona ni grup social, alguns grups poden ser més propensos a caure en situacions d'exclusió social:

- Persones que pertanyen a minories
- Immigrants
- Infants
- Persones grans
- Persones amb determinades malalties
- Dones

Per això, quan parlem de la inclusió i la cohesió social fem referència a aspectes com:

- La **qualitat de vida** dels ciutadans i els grups socials
- La **igualtat d'oportunitats** entre els ciutadans per tal que puguin desenvolupar la seva pròpia vida.
- L'existència de **vincles comunitaris** entre els membres de la societat
- La **reducció de les desigualtats socials** entre els membres de la societat.
- L'existència de **valors compartits** i d'un **sentiment de pertinença** dels membres de la societat
- La capacitat dels ciutadans **d'organitzar-se conjuntament** per donar respostes col·lectives a problemàtiques socials i econòmiques.
- La capacitat dels ciutadans amb realitats socials i econòmiques diferents de **viure junts en harmonia** i amb un sentit de **compromís mutu**.
- El **reconeixement de les diferències** (que no desigualtats) entre els ciutadans com un valor positiu i a promoure.
- El **desenvolupament de relacions socials i comunitàries** a entorns diversos, com ara els barris, l'escola, etc.

La importància de la cohesió social és cabdal per a qualsevol territori i institució. Prova d'això, a Catalunya, l'Estat d'Autonomia de 2006 inclou dins els principis rectors la cohesió i el benestar social. Concretament, a l'article 42.1 es diu:

Els poders públics han de promoure polítiques públiques que fomentin la cohesió social i que garanteixin un sistema de serveis socials, de titularitat pública i concertada, adequat als indicadors econòmics i socials de Catalunya.

Una síntesi sobre la inclusió i la cohesió social

La inclusió i la cohesió social és un valor, un principi vers el qual cal dirigir l'acció política i tècnica. Aconseguir-les no és una tasca exclusiva del govern i de la societat civil. És un desafiament col·lectiu que demana la col·laboració i la complicitat de tots els agents socials de la ciutat. No s'esgota ni es completa: es tracta d'un desafiament permanent que compet a tots els nivells de l'administració pública, però que es posa de manifest al món local, escenari per excel·lència de les relacions socials i de la generació de vincles.

La ciutat ha de ser un espai on la diferència no esdevé una desigualtat. Tota societat es construeix a partir d'una estructura social pròpia on els ciutadans i els grups socials es diferencien en base a factors com la classe social, l'estatus socioeconòmic, el gènere, la nacionalitat, la identitat, entre altres. En base a tots aquests elements s'ha de treballar perquè tothom, a partir de la seva especificitat i característiques, formi part d'un tot comú, tingui les mateixes oportunitats i puguin desenvolupar-se com a ciutadans de ple dret.

Una metàfora ens pot ajudar a entendre millor la raó de ser d'aquest Pla. Si ens imaginem la nostra societat com la imatge d'un cercle, les accions per afavorir la inclusió i la cohesió social dels ciutadans van encaminades a què tothom, independentment de les seves diferències, estigui inclòs, formi part, del cercle. No poden haver-hi persones que, per motius diversos i de manera involuntària, quedin al marge de la societat i es vegin expulsades, aïllades, en definitiva, excloses de la vida social, convertint la seva vida en una cursa d'obstacles.

Dimensions que expliquen la inclusió i la cohesió social.

Font: Elaboració pròpia

En el fons, més enllà de les explicacions teòriques o conceptuals, incloure, com el seu nom indica, significa format part d'un tot i cohesió implica una vinculació entre els individus d'una societat.

L'Ajuntament d'Olot, d'acord amb aquesta concepció, assumeix el lideratge en aquest procés d'impuls de polítiques i actuacions per a la inclusió i la cohesió social a la ciutat d'Olot. El Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot és un instrument de planificació que analitza, fixa un horitzó i delimita prioritats en la intervenció que l'Ajuntament ha de desenvolupar en els propers anys.

Les dimensions de la inclusió i la cohesió social²

D'acord amb la definició d'inclusió i cohesió social, i amb el principi de treballar centrant-nos en les causes que provoquen la inclusió i la cohesió social, el Pla fixa una sèrie de dimensions sobre les quals cal centrar la intervenció municipal per garantir la inclusió i la cohesió social de la ciutat:

Les dimensions de la inclusió i la cohesió social d'Olot són:

1. El coneixement de l'entorn
2. La convivència
3. La participació social
4. Les condicions socials
5. Educació i formació
6. Les condicions urbanístiques dels barris i dels habitatges
7. Econòmica i Laboral
8. Salut
9. Cultura, esport i lleure

El coneixement de l'entorn

El coneixement de l'entorn passa, en un primer moment, per acompanyar i orientar a les persones que arriben de nou però té com a finalitat reduir el temps d'incorporació en un determinat espai i aconseguir que sigui autònoma. La finalitat de l'acollida és facilitar l'autonomia personal, la integració social i la cohesió del conjunt de la població.

Acollir és rebre les persones que arriben a un nou lloc per donar-los la benvinguda, situar-les al nou entorn i oferir-los la informació i els recursos més adients en funció de les seves necessitats. Tanmateix, també és crear un primer vincle amb les persones des de l'amabilitat i l'empatia que permet als que arriben de nou tenir un punt de referència. La ciutat que dona la benvinguda als nous veïns expressa un reconeixement cap ells, un tarannà obert i una voluntat d'incloure'ls en la seva comunitat.

És a dir, l'acollida és necessària per a totes aquelles persones que arriben de nou a la ciutat. Òbviament, l'atenció que necessitaran les persones estrangeres que arriben a la ciutat amb una realitat sociocultural molt allunyada de la catalana no serà la mateixa que la que necessitarà un ciutadà que prové de la resta de l'estat espanyol, però a tots plegats els pot ser útil una orientació al nou entorn.

L'acollida és un valor afegit que s'ha d'impulsar no només des de l'administració, sinó també a través de les entitats i serveis. Tant pot fer acollida l'ajuntament com una associació de veïns, una institució, una empresa, una comunitat de veïns o una persona a títol individual. Volem estendre la filosofia de l'acollida a tots els racons de la ciutat: l'acollida ha de ser un valor propi que identifiqi la ciutat i, per aquest motiu, es vol promoure que les persones, les entitats, les institucions, en definitiva, el conjunt de la ciutat sigui una ciutat acollidora.

² La descripció de les dimensions de la inclusió i la cohesió social és, de manera expressa, desigual. S'han descrit, de manera precisa, aquelles dimensions en les quals d'Àrea d'Atenció a la Comunitat del Consorci d'Acció Social de la Garrotxa juga un paper molt important, tot i que no sigui l'únic agent responsable a l'hora de treballar-los. Per altra banda, la resta de les dimensions que afecten altres àrees de l'Ajuntament s'hauran de desenvolupar i detallar al llarg del desplegament del pla.

L'acollida, doncs, és una pràctica i un valor a promoure. Un gran valor que, paral·lelament, implica el reconeixement d'altres valors importants per a la vida en comunitat: el reconeixement, la comunicació, la relació entre els ciutadans, la prevenció, l'autonomia de les persones, el coneixement de l'entorn, la participació. Tot això i moltes més coses és l'acollida.

La convivència

Un dels valors més desitjats, ja sigui en un municipi o un barri, és la convivència. La convivència és una concepte complex i dinàmic que, a grans trets, es defineix com una relació d'interacció entre els ciutadans, així com la voluntat de relacionar-se i entendre's des del respecte. Així, en un context de bona convivència, les tensions que van sorgint es resolen mitjançant mecanismes pacífics.

La convivència té dos aspectes centrals: d'una banda, compartir uns valors i normes bàsics entre la població, i de l'altra el reconeixement i respecte de la diversitat dels seus membres. D'aquesta manera, la convivència comprèn diferents dimensions:

- identitària (sentir, ser part d'un col·lectiu)
- actitudinal (reconeixement de l'altre)
- normativa (respecte a normes bàsiques)
- regulació del conflicte (prevenció i resolució per vies d'arbitratge i reconciliació).

Es construeix en un entorn concret, allà on les persones interaccionen sobre la base del reconeixement i la confiança, ja sigui en el marc de la ciutat, el barri o el bloc de pisos. El bon veïnatge és un repte permanent, i més en un context com l'actual.

A diferència de la convivència, la **coexistència** és una relació predominantment estàtica entre els subjectes, on hi ha escassa interacció i predomina el respecte mínim o la tolerància passiva, i en què la conflictivitat latent queda més aviat amagada i no arriba a manifestar-se com hostilitat directa.

La coexistència tendeix a predominar en la vida social i té molt de positiu des del punt de vista de la qualitat de la vida social i de cada individu en concret, ja que suposa viure sense conflictes constants i sense freqüents agressions i hostilitats. Ara bé, la mera coexistència no garanteix de cap manera la cohesió o pau social, atès que el conflicte i els problemes segueixen aquí, larvats, i la falta d'interacció entre els subjectes debilita enormement la comunitat social davant l'emergència de problemes o hostilitats.

Així doncs, la ciutat i els barris han d'acceptar el conflicte i l'han d'entendre com a quelcom consubstancial a les relacions humanes. No en va, el conflicte és present en el dia a dia de les persones. Conflictes més o menys intensos que necessiten ser resolts i que ens ajuden a avançar i a millorar com persones i com a societat. Però el conjunt de la societat té una percepció negativa del conflicte. Popularment, s'associa a alguna forma de violència i, per tant, no és una situació desitjable per a la majoria de les persones. D'acord amb aquesta interpretació, el conflicte cal ser evitat i d'aquesta manera el no reconeixement i la no resolució poden acabar generant una pitjor situació. I és que l'absència de violència no significa que hi hagi pau.

El conflicte, per tant, no s'ha d'entendre mai com un problema, sinó com una oportunitat. No podem caure en l'error, però, de mitificar els conflictes, ja que en ocasions, la incapacitat dels humans per gestionar-los correctament pot generar episodis no desitjables. El problema no és el conflicte: el problema és com el resollem. Cal, per tant, un canvi en la concepció cultural del conflicte i avançar cap a la seva

transformació positiva. I, per fer-ho, la ciutat i els ciutadans necessiten conèixer les eines i els recursos per tal de gestionar-los de manera eficaç.

La convivència és molt més que el conjunt de relacions que s'estableixen entre els individus i grups socials que conviuen en un territori. Per tant, no s'ha d'emmarcar, tal com s'ha fet en alguna ocasió, només en la relació entre autòctons i nous, sinó que es veu condicionada també per les característiques urbanístiques, l'habitatge, l'accessibilitat, l'ús social dels espais públics, el manteniment i la neteja, les infraestructures, els equipaments, els serveis, la seguretat, la ubicació del barri, la tranquil·litat i altres elements que incideixen en la vida quotidiana.

Cal estar, per tant, molt atents i cuidar tots aquests elements, ja que són els que en definitiva fan que els veïns s'estimin el seu barri. I és que a vegades, la falta d'estima cap a l'entorn urbà té a veure amb el sentiment que l'entorn ha girat l'esquena als veïns. La ciutat, per tant, no pot viure desconnectada de la realitat dels barris i sense tenir en compte la participació dels veïns, si no vol veure com els barris es converteixen en espais sense vida, espais de trànsit o ciutats dormitori.

D'altra banda, s'ha de tenir en consideració que compartir un mateix espai no significa disposar d'una mateixa visió de futur ni d'una mateixa visió de la realitat. I, en aquest sentit, les percepcions -sempre subjectives- esdevenen fonamentals per afavorir o malmetre les relacions entre grups. Per això, quan es parla del barri com a espai de convivència, s'ha de tenir en compte totes les variables: objectives i subjectives, i s'ha de disposar dels elements que permetin detectar tant les unes com les altres per tal d'oferir la resposta més adequada.

En aquest context cal fer referència també al civisme. I és que el civisme és la base de la convivència. Etimològicament, civisme deriva del llatí *civis*, que significa ciutadà. D'acord amb aquesta etimologia, el civisme constitueix el conjunt de qualitats que permeten als ciutadans viure a la ciutat, és a dir, viure en comunitat respectant unes normes de convivència pacífica, acceptant les regles del joc de la democràcia i els drets fonamentals o els valors constitucionals. Cívica és el comportament propi o característic del ciutadà.

El civisme parteix de la base que els ciutadans s'han de respectar els uns als altres i que han de respectar les coses comunes. Cal potenciar valors i actituds entre els ciutadans que converteixen les persones en bons ciutadans. En aquest sentit, per tant, l'exercici i la pràctica dels valors cívics està plenament relacionat amb l'educació. Cal educar *en i per al* civisme. I la ciutat pot ser un potent agent educador en aquest sentit, així com altres institucions com l'escola o la família, entre altres.

Tot i l'aposta de treball des de la proximitat, per situar els barris com el nucli de les relacions de convivència de la ciutadania, no cal perdre de vista que el conflicte i la convivència emergeixen en contextos diversos de la ciutat: les escoles, les associacions, les empreses, els comerços, les relacions individuals, etc. De la mateixa manera, hi ha diferents actors que poden contribuir a la convivència, com ara les entitats esportives o les comunitats religioses. Així, per exemple, la gestió de la diversitat religiosa -en el marc d'una societat laica- ha de ser un element important en la construcció d'una estratègia de ciutat a favor de la convivència.

La participació social és un dels valors que tota societat democràtica hauria de promoure. La implicació dels ciutadans en els afers col·lectius és una mostra de civisme, de preocupació pel bé comú; en definitiva, de voluntat de millora de les condicions de vida del conjunt de la població, més enllà dels interessos particulars.

La gestió de les qüestions públiques no són patrimoni de ningú. Afecten al conjunt de la població, i tots els agents, ja sigui de manera col·lectiva o individual, haurien d'interessar-se i involucrar-se en el seu desenvolupament. Òbviament, entre tots els agents socials hi ha graus de responsabilitat diferents, però és necessari un cert equilibri entre les aportacions dels actors institucionals i els no institucionals. Cal doncs, cercar la complicitat i trobar un marge de col·laboració òptim entre els agents que repercuteixi positivament en el conjunt de la societat.

L'Administració pública ha de facilitar les condicions perquè els ciutadans exerceixen els seus drets de ciutadania i el seu rol cívic, entès com el del ciutadà compromès amb el seu entorn i que treballa per a la seva millora. Per tant, el foment, l'estímul i la posada en marxa d'espais per a la participació social ha de ser una voluntat clara que s'ha de concretar en accions concretes.

Les associacions i el voluntariat són probablement les dues formes de participació més destacades. Habitualment acostumen a anar de la mà, ja que moltes entitats socials es nodreixen de la col·laboració desinteressada dels voluntaris.

Tot i això, no s'ha de perdre de vista que també existeixen maneres diferents de participar en funció del grau de compromís, del temps que s'hi pot dedicar, de la temàtica en la qual es col·labori, etc. A més, hi ha persones que volen col·laborar puntualment amb alguna activitat concreta, a una causa puntual, sense la necessitat d'haver d'implicar-se en una entitat. És desitjable, doncs, que es promogui i s'estimuli cadascuna de les formes de ser voluntari.

En aquest sentit, s'acostuma a dir que el voluntariat i la participació a les entitats estan en crisi a causa del ritme vital de la societat, l'emergència de nous valors, la manca de compromís, etc. Si bé cal estar molt alertes a tots aquests canvis i pensar mesures per combatre'ls, encara hi ha moltes persones que avui en dia dediquen el seu temps a treballar per la transformació social a través de la participació en associacions.

El **teixit associatiu** juga un paper molt important en la vida social i ciutadana. Existeixen associacions de tipus molt diversos, amb motivacions amplíssimes, però en el marc d'aquest Pla ens interessa un aspecte comú en la majoria d'elles. I és que independentment de la raó de ser de cada entitat, totes elles poden contribuir, en major o menor mesura, a la inclusió i la cohesió social.

Les **associacions** estan formades per persones que han pres una opció vers la comunitat i dediquen una part del seu temps al servei del bé comú per mitjà dels diversos àmbits d'intervenció: comunitari, cívic, social, cultural, ambiental, esportives, de cooperació internacional i drets humans, entre altres. És un valor per al municipi, com a reflex de la societat diversa i per la seva capacitat de mobilització al voltant de projectes col·lectius. Aporta un treball col·laboratiu en pro de la qualitat de vida i la convivència. L'ajuntament, que reconeix aquesta vàlua, ha de donar suport a les entitats.

La importància del teixit associatiu, però, no només radica en la seva intervenció concreta, sinó en la seva potencialitat de convertir-se en un agent útil per a la inclusió i la cohesió social dels ciutadans.

La participació a través del teixit associatiu s'entén com les accions individuals que es fan dins d'un grup més o menys formalitzat encarades a l'acompliment d'uns objectius coincidents. La participació associativa implica, per tant, formar part d'un grup de persones i, en termes generals, es caracteritza per una implicació més ordinària que no pas extraordinària.

Per altra banda, **el voluntariat** “contribueix a un desenvolupament social del nostre entorn i del món més just, solidari, equilibrat, pacífic i respectuós amb el medi”, així com també “estimula la responsabilitat social dels ciutadans i contribueix a la resolució de les necessitats socials³”. El voluntari és la persona que de manera lliure i per voluntat pròpia decideix participar en la millora dels seu entorn implicant-se en tot tipus de causes. Amb el pas del temps, els voluntaris i les entitats amb qui treballen han adquirit la consciència que una formació específica i una organització eficaç són eines bàsiques que permeten aprofitar millor els recursos, assolir els objectius definits i mantenir la motivació per col·laborar amb l'entitat social. El voluntariat aporta valors, propostes, reflexions, recursos i, en definitiva, és un generador de capital social. Alhora, també és una manera de posar en pràctica valors com ara la solidaritat, l'altruisme, el respecte, el civisme, l'aprenentatge, la col·laboració, la generositat, el compromís, la implicació, la participació, etc. Resumint: el voluntariat ajuda a construir cohesió i capital social.

En l'actual context de crisis econòmica, la participació social pot jugar un rol important a l'hora de minorar les problemàtiques que afecten a la població en general i a la més vulnerable en particular. I ho pot fer en tres sentits:

En primer lloc, la participació social pot ser un recurs complementari a la tasca que correspon a les administracions i les entitats socials de lluita contra l'exclusió social. Les institucions públiques tenen la obligació de desenvolupar un rol actiu en la lluita i la prevenció de la pobresa i l'exclusió social. Tot i això, els ciutadans, a través de les diferents formes de participació, poden col·laborar amb projectes i atendre les conseqüències de les persones que ja pateixen els efectes adversos de la situació actual de crisi.

En segon lloc, la participació social pot ser també un bon recurs per a persones que estan patint situacions de vulnerabilitat. Com ja s'ha comentat, la participació és una eina “d'empoderament” de les persones, en el sentit que deixen de ser subjectes passius per convertir-se en subjectes actius de la societat. La participació és un recurs que dóna la possibilitat de reconnectar-se amb la societat i adoptar-hi un rol actiu. A més, permet conèixer noves persones, formar una xarxa de relacions socials, augmentar l'autoestima i la satisfacció personal.

Finalment, en tercer lloc, la participació social és també una experiència d'aprenentatge informal. Els voluntaris aprenen i desenvolupen diferents habilitats, competències i coneixements en camps diversos, la qual cosa suposa un trampolí important per a la majoria d'ells, ja que adquireixen noves eines que els permeten accedir a noves oportunitats.

³ Segons la Carta del Voluntariat de Catalunya adoptada pel Parlament l'any 1996.

Els efectes de la crisi econòmica, la inestabilitat del mercat laboral i l'augment de l'atur són els principals factors que avui en dia expliquen les dificultats que afronten moltes llars. La progressiva precarització de les condicions de vida de bona part de la població afecta en bona mesura una de les unitats bàsiques de convivència de la nostra societat, com és la família, en qualsevol de les múltiples modalitats que podem trobar en l'actualitat.

Les situacions de risc derivades de les problemàtiques socials són en moltes ocasions una de les causes que poden provocar l'exclusió social d'alguns col·lectius. En aquest cas podem trobar múltiples exemples, com ara situacions de dependència, discapacitats, l'aïllament social (manca de relació amb familiars, veïns, internament a algun centre, persones que viuen soles, etc), la manca de xarxes familiars i socials, l'accés limitat a la protecció social (educació, pensions, salut, etc), carències formatives, manca de participació i implicació social, dependència institucional, entre altres.

Ahora, hi ha certes problemàtiques socials o col·lectius que pateixen discriminació a causa de l'estigmatització social. Persones que han sofert violència de gènere, drogodependències, alcoholisme o ex-reclusos, en són alguns exemples. Aquesta actitud injusta, poc respectuosa i insensible demostra poca maduresa col·lectiva davant les dificultats socials.

En un context com l'actual, immersos de ple en una crisi estructural del sistema econòmic, amb percentatges de desocupació molt elevats i amb un increment del risc a la pobresa molt acusat, són imprescindibles polítiques públiques socials que incideixen sobre les situacions de vulnerabilitat social i l'increment de les desigualtats.

L'educació i la formació

L'accés a l'educació és un dels drets socials per excel·lència dels ciutadans en el marc de les societats democràtiques. Els infants i els joves han de poder gaudir d'una educació gratuïta, pública i obligatòria que els ha de permetre ascendir socialment al llarg de la seva vida. L'educació és, sense cap mena de dubte, un dels principals elements de lluita contra les desigualtats socials i el foment de la igualtat d'oportunitats.

En aquest sentit, aspectes com el nivell d'instrucció, l'absentisme, el fracàs escolar, l'exclusió de processos educatius i de socialització en l'etapa 0 a 3 anys, l'abandonament dels estudis, la no acreditació de l'educació obligatòria o la manca d'una bona formació que permeti als joves accedir al mercat laboral són algunes de les situacions a tenir en compte de cares a afavorir la inclusió social.

Cal promoure les condicions que afavoreixen que l'educació i la formació de qualitat seran a l'abast dels ciutadans en totes les etapes i nivells. Una formació que s'ha d'ajustar a les necessitats del context actual i de la realitat local, i que hauria de donar sortida a les aspiracions dels infants i els joves.

No cal perdre de vista que encara avui en dia hi ha molts ciutadans que no tenen assolides competències bàsiques per a viure en societat, com ara l'alfabetització. Aquest element és una greu barrera que situa aquestes persones al marge de la societat.

A més, la societat del coneixement exigeix que les persones aprenguin al llarg de la vida, amb la qual cosa les persones que no actualitzin els seus coneixements seran més vulnerables. La formació laboral és un dels requisits importants de cares a propiciar la inserció, el manteniment i el progrés en l'àmbit laboral.

Les condicions urbanístiques dels barris i dels habitatges

Dos dels actius més importants de qualsevol municipi són les persones i el territori. La conjunció entre els ciutadans de qualsevol demarcació, amb la seva diversitat i particularitats, i les diferents realitats territorials, barris amb personalitat pròpia, configuren un tot comú: el municipi.

El municipi dóna unitat i coherència a la pluralitat, a la diversa realitat poblacional i territorial intrínseca de cada localitat. En altres paraules: aixopluga sota un mateix paraigua i defineix una identitat comuna al conjunt de la població. Però sota aquest paraigua que és el municipi s'amaguen petites realitats diferents que sovint esdevenen el primer marc de referència dels ciutadans. I és que, no ho oblidem, hi ha ciutadans que primer s'identifiquen amb el barri i, després, amb la ciutat.

El barri és l'espai per excel·lència on es construeix la convivència ciutadana i emergeix el conflicte⁴. És l'entorn més proper en el qual es desenvolupa la vida quotidiana del veïnatge i els límits del quals qual han estat determinats, al llarg dels anys, per les relacions de proximitat. Són molts els elements que caracteritzen els barris i vers els quals cal prestar atenció a l'hora de garantir una bona qualitat de vida dels veïns i les veïnes.

L'arquitecte Itziar González (2005) descriu, de manera precisa, la naturalesa dels barris:

Els barris són àmbits geogràfics, històrics i socials que s'estructuren al voltant d'un eix de vivències que permet la identitat i un sentiment de pertinença.

El barri té un nombre limitat de veïns, de places i de carrers. (...) La gent de mobilitat reduïda, la gent gran, els nens, aquells que s'estan majoritàriament a casa no tenen més percepció de la ciutat que la dels seus barris. Es tracta, per tant, de la prolongació natural de la casa, de l'espai íntim i de l'escenari quotidià. I és per això que és tan important saber dotar-los de prou equilibri urbanístic i social perquè es donin les proporcions adients i necessàries entre espai íntim, espai de treball i espai de relació i de trobada.

Els barris, com la ciutat, tenen la seva pròpia història. I en el cas d'Olot és molt interessant conèixer com al llarg dels anys cadascun d'ells ha anat evolucionant fins a assolir unes quotes de benestar i serveis similars en el conjunt de la ciutat. Conèixer la història ens ajuda a entendre el caràcter i la personalitat dels barris i els seus veïns.

Una de les claus de la dignificació dels barris d'Olot, especialment des dels primers anys de la democràcia, ha estat el paper que han desenvolupat els veïns, ja sigui de manera individual o a través de les associacions de veïns. Justament en dos dels

⁴ El conflicte no s'ha d'entendre com un concepte negatiu o a evitar, sinó com un element intrínsec a les societats i a les relacions humanes. El conflicte és la manifestació de la discrepància legítima entre diferents parts i com una oportunitat de trobar solucions integradores en el marc d'una societat complexa. El conflicte, per tant, no és una realitat que cal evitar, sinó que cal potenciar i aprendre a gestionar.

barris amb més personalitat d'Olot, el barri de Bonavista i el de Sant Roc, és on van néixer les dues primeres associacions de veïns de la ciutat, precisament com un instrument per canalitzar les demandes de millora dels dos barris.

Afortunadament, amb els pas dels anys, bona part de les reivindicacions històriques dels barris de la ciutat que van donar lloc a les entitats ja s'han solucionat. Lògicament, però, han aparegut noves problemàtiques i necessitats, per la qual cosa la seva funció continua sent totalment vigent. Tot i això, les associacions de veïns s'han de reinventar i han de trobar un nou sentit que sigui vàlid en aquest nou context social. A més, tal com passa amb altres entitats, les associacions de veïns pateixen una certa crisi, especialment pel que fa a la incorporació de nous membres i a la definició de la seva raó de ser.

Tot i les dificultats, qualsevol mecanisme o acció que augmenti la participació dels veïns, sigui de la forma que sigui, és un pas endavant en la coresponsabilització de la gestió de l'espai públic.

La situació econòmica i l'àmbit laboral

La situació econòmica actual està immersa, des de l'any 2008, a una de les crisis més intenses dels darrers anys. Les principals macromagnituds econòmiques són ben evidents, i la nostra ciutat no s'ha escapat del tancament de les empreses, la reducció de l'activitat econòmica, els expedients de regulació d'ocupació, l'increment del nombre de persones aturades, o la precarització de les condicions de la classe treballadora. Si bé Olot i la Garrotxa no s'han vist afectades en la mateixa proporció que el conjunt del país, com a conseqüència d'aquesta conjuntura tant dramàtica, són moltes les empreses i els treballadors que pateixen serioses dificultats per mantenir-se actius en les seves funcions.

Òbviament, aquesta situació provoca una sèrie de conseqüències negatives que afecten a la inclusió i la cohesió social de la ciutat.

Així, per exemple, les privacions en l'àmbit econòmic tenen un fort impacte en les situacions de risc i exclusió social i poden ser els causants d'altres factors d'exclusió social. La manca d'una relació salarial normalitzada o la privació material (persones que, per exemple, no poden fer front a pagaments imprevistos, tenen retards en el pagament de factures o no poden pagar-se la calefacció) són dos elements importants que expliquen aquesta dimensió.

La impossibilitat de participar en el mercat laboral, de disposar d'una feina d'una manera activa és l'exemple més clar de l'exclusió en aquest àmbit. A més, els sistemes de protecció social de l'Estat del benestar són limitats i cada vegada són més les llars on tots els seus membres en edat activa no treballen o, per exemple, alguns dels seus membres són aturats de llarga durada (amb 12 o més mesos sense treballar).

Tot i això, podem parlar de molts altres factors que poden conduir a l'exclusió en aquest àmbit, com ara:

- el fet de disposar d'un contracte precari
- la inseguretat laboral
- dures condicions de treball
- horaris que dificultin compaginar vida personal amb vida professional
- baixa retribució econòmica
- entre molts altres...

A més, cal tenir en compte que hi ha grups socials que encara pateixen més els efectes de l'exclusió en l'àmbit laboral. Immigrants, dones, homes majors de 55 anys i joves són els col·lectius que s'han vist afectats de manera més directa per aquesta crisi i els quals tenen més dificultats per mantenir-se o tornar accedir a una feina.

La salut

Les condicions de salut són bàsiques per a desenvolupar un projecte de vida autònom. Les persones que no gaudeixen de les condicions de salut òptimes poden veure's excloses de la societat, especialment si no disposen de recursos i les habilitats suficients per fer front a aquestes situacions.

Òbviament, l'estat de salut dels individus condiciona les seves oportunitats laborals, el seu grau d'autonomia o dependència o la possibilitat de mantenir una xarxa social i comunitària. De la mateixa manera, una salut física o mental precària dificulta mantenir relacions socials i familiars sòlides.

La relació entre la vulnerabilitat social i la salut es manifesta de forma clara i acumulativa mitjançant processos complexos i bidireccionals. És a dir, les problemàtiques associades amb l'estat de salut es troben en l'origen dels processos d'exclusió social però, de la mateixa manera, les situacions de vulnerabilitat i exclusió social afecten de manera negativa en l'estat de salut de les persones.

Malgrat que una salut deteriorada té sempre conseqüències negatives sobre el benestar de les persones, hi ha dues fases del cicle vital en les quals la salut de les persones esdevé un greu problema social: la infantesa i la vellesa.

Per altra banda, cal tenir molt present la vinculació que existeix entre les condicions de salut i la classe social. L'associació de l'estat de salut amb variables socials com la pobresa monetària, la classe social i el gènere està àmpliament documentada. Alguns autors parlen dels *determinants socials de la salut*, una tesi que demostra que les condicions de salut es veuen clarament condicionades en funció de l'entorn social on es viu, la feina o els ingressos de les persones. Tal com afirma l'Informe sobre la inclusió social a Espanya de la Fundació Catalunya Caixa:

Les exclusions econòmica i laboral tenen un impacte sobre la salut, tant a nivell individual com social. En general, a tots els països desenvolupats, siguin més o menys rics, les persones que estan en pitjor situació socioeconòmica solen presentar també pitjor estat de salut. L'evidència acumulada en els últims anys en diversos països suggereix que les persones que pertanyen a segments socioeconòmics més vulnerables experimenten un risc més elevat de mortalitat, de patir una discapacitat o de tenir malalties cròniques.

Les diferències de salut entre homes i dones són les pròpies dels rols que cada gènere juga en la nostra societat. Els riscos laborals i els accidents de treball afecten sobretot els homes, mentre que les dones pateixen un risc més elevat de patir malalties psicosocials i les derivades del treball domèstic.

Cultura, esport i lleure

La cultura, l'esport i el lleure són tres àmbits des dels quals es pot contribuir a la inclusió i la cohesió social. Mitjançant cadascun d'aquests àmbits s'estableixen relacions personals i col·lectives, es reforça la identitat compartida, s'aprenen i es comparteixen valors, etc.

En el cas de la cultura i des de la perspectiva municipal és important ser conscients de la importància que aquesta pot jugar en la construcció de la inclusió i la cohesió social. Fèlix Manito (2008) ho explica perfectament quan afirma que:

La cultura pot influir en diferents aspectes del desenvolupament local: reforçant la identitat i la cohesió social, contribuint a la integració de les minories i les persones desfavorides, millorant la qualitat de vida, generant ocupació i contribuint a posicionar la ciutat de cara a l'exterior.

En el cas de l'esport i del lleure, les seves múltiples pràctiques són potents eines de socialització i educació. L'esport i el lleure, certament, poden contribuir a la formació integral dels infants i dels joves, i són dos escenaris òptims per treballar la inclusió i la cohesió social. Cal tenir present, però, que existeixen un conjunt de barreres molt importants que dificulten la inclusió i la cohesió social, però també la participació en les activitats culturals, esportives i de lleure.

Tot i això, des de la cultura, l'esport i el lleure s'afavoreix que les persones comparteixin un espai comú, hi hagi una entesa mútua, es promoguin valors com el respecte, el reconeixement, l'entesa mútua, la col·laboració o la lluita contra els estereotips, entre molts altres.

Les línies estratègiques del Pla

Les línies estratègiques defineixen les grans orientacions que s'haurien d'aconseguir a través dels serveis, programes i projectes. Les línies projecten el camí a seguir en els propers anys per tal d'assolir els objectius concrets del Pla, ja que tot pla persegueix una transformació de la realitat sobre la qual intervé. Es pretén, per tant, passar d'una situació actual a una nova realitat, i les línies estratègiques no són res més que el full de ruta per aconseguir arribar a aquest nou horitzó.

Com ja s'ha vist anteriorment, el caràcter multidimensional de la inclusió i la cohesió social provoca que, necessàriament, aquest Pla sigui un pla de ciutat que implica, no només a totes les àrees de l'Ajuntament, sinó també a d'altres agents socials del municipi.

Tot i ser conscients del caràcter integral i transversal del Pla, cal que hi hagi un lideratge clar que n'asseguri el correcte desenvolupament. Aquest lideratge correspon, en la vessant política, al regidor de benestar social i oportunitats de l'Ajuntament d'Olot i, en la vessant tècnica, a l'Àrea d'Atenció a la Comunitat del Consorci d'Acció Social de la Garrotxa. Ambdós tenen un doble encàrrec: per una banda, assegurar el desenvolupament del Pla en les dimensions que li són pròpies i, per altra, aconseguir que totes les regidories del consistori olotí i els agents socials de la ciutat facin la seva contribució a favor de la inclusió i la cohesió social.

El conjunt d'àrees de l'Ajuntament i els agents socials han de conèixer, progressivament, què s'entén per inclusió i cohesió social i, sobretot, han de pensar de quina manera poden contribuir, des del seu àmbit d'actuació, a afavorir-les. Aquest treball, lent però necessari, serà una de les prioritats principals que s'haurà d'aconseguir des d'un primer moment.

Així, doncs, la voluntat de les línies estratègiques és dibuixar les grans orientacions que definiran el camí a seguir al llarg dels propers anys. A partir d'aquestes línies, anualment, s'aprovarà un pla d'objectius que, de manera precisa i concreta, definirà de forma concisa les prioritats anuals de la ciutat en relació a la inclusió i la cohesió social.

Les línies estratègiques del Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot són fruit d'un llarg procés de reflexió. Sintetitzar en una sola frase les múltiples reflexions, idees i propòsits que s'amaguen darrera cadascun dels enunciats pot desvirtuar-ne la seva veritable dimensió. És per aquest motiu, així com també per facilitar-ne la comprensió, que s'ha optat per acompanyar cadascuna de les línies amb una breu descripció que ajudi a entendre millor el seu abast, tot i que probablement es tracti d'una pretensió un pèl agosarada.

Línies estratègiques:

1. Incorporar les polítiques d'inclusió i cohesió social com un element transversal de l'actuació política municipal.

Aconseguir que totes les regidories de l'Ajuntament, així com també els agents socials de la ciutat, coneguin el Pla i adquireixen el compromís de treballar, des del seu àmbit d'actuació, en accions concretes que tinguin en compte la inclusió i la cohesió de la ciutat.

2. Identificar, difondre i intervenir sobre els factors que faciliten la inclusió i la cohesió social dels ciutadans.

Com a conseqüència del caràcter multidimensional de la inclusió i la cohesió social, cal conèixer l'estat de la qüestió de la inclusió i la cohesió social per tal de poder intervenir directament sobre els factors que l'afavoreixen o la deterioren.

3. Promoure, impulsar i reconèixer el valor de la inclusió i la cohesió social.

Cal estimular la generació d'activitats i pràctiques que contribueixen a què tota la ciutat assumeixi com a seu el repte de la inclusió i la cohesió social. En aquest sentit, el reconeixement de certes pràctiques pot ajudar a visualitzar pràctiques positives.

4. Acollir, des dels diferents àmbits, totes les persones que arribin de nou a Olot.

L'acollida és un senyal de benvinguda a totes les persones que arriben en un nou entorn, ja sigui una ciutat, una institució, com l'escola, l'empresa o una associació, o en una comunitat de veïns. Per aquest raó, si tota la ciutat acull posarem les bases per una ciutat més amable i una població més implicada en el seu entorn.

5. Promoure accions per a la convivència i interrelació ciutadana.

La importància de la convivència en una ciutat és cabdal. Com ja s'ha vist, la convivència s'ha de construir dia a dia i precisa de projectes i actuacions concretes, així com de l'acció coordinada de molts agents, per tal que es mantingui i es millori. En aquest sentit, la promoció d'espais de relació i de trobada entre els ciutadans és un element central que en facilita l'assoliment.

6. Fomentar la resolució positiva dels conflictes.

En la construcció diària de la convivència és molt important que la ciutat i els ciutadans disposin de mecanismes i recursos per enfrontar-se correctament als conflictes. Calen, per tant, accions que tinguin per objectiu la implantació de tècniques de resolució positiva dels conflictes i que ajudin a estendre, per tota la ciutat, una cultura positiva de la gestió dels conflictes.

7. Garantir unes condicions adequades a tots els barris de la ciutat per a la millora de la qualitat de vida i la cohesió social (urbanístiques, espais i equipaments públics, serveis, neteja, etc).

A banda de la importància de les relacions personals, en la construcció de la convivència també hi juguen una sèrie d'elements estructurals que poden influenciar molt positiva, però també negativament, a la convivència. Aspectes com l'urbanisme, els serveis, els equipaments i la neteja, entre altres, són imprescindibles per promoure o obstaculitzar la inclusió i la cohesió social.

8. Promoure noves formes i perfils de participació i col·laboració social.

La participació social dels ciutadans és un indicador del grau de qualitat democràtica d'una societat. Hi ha, però, en la societat actual, formes de participació i perfils de ciutadans molt diversos, cadascun dels quals precisa una resposta diferent. Calen, per tant, accions que promoguin la implicació dels ciutadans ja que, a més, aquesta millora l'autoestima personal i col·lectiva.

9. Sensibilitzar al conjunt de la població sobre la inclusió i la cohesió social.

El coneixement, la difusió i la sensibilització de les principals problemàtiques socials que afecten a la ciutat aporta una potencial pedagogia que pot contribuir a prevenir determinades situacions. A més, cal promoure l'empatia dels ciutadans i les relacions de cooperació i solidaritat, així com també combatre els estereotips i prejudicis que afecten els col·lectius més vulnerables i que els perpetua en la desigualtat .

El pla d'acció anual

El pla d'acció anual és l'instrument operatiu que ha de permetre el desplegament dels objectius i les accions concretes relacionades amb el Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot.

Com ja s'ha comentat anteriorment, el Pla defineix amb precisió quines són les dimensions que faciliten la inclusió i la cohesió social. A partir d'aquesta definició, s'ha optat per renunciar a una formulació d'objectius, programes i serveis que s'haurien d'aplicar en els propers sis anys. En el context actual, amb una realitat tant canviant i fugaç, concretar objectius a llarg termini sembla una opció molt agosarada, que no és del tot útil a l'hora d'encertar les prioritats específiques que s'han de dur a terme any a any. Es considera necessària, per tant, una certa flexibilitat a l'hora de formular correctament els objectius per tal de fer-ho d'una manera més realista i d'acord amb les necessitats de cada moment.

Així, doncs, anualment, entre els mesos de gener i febrer, s'aprovaran els objectius concrets del Pla. Uns objectius que, òbviament, hauran d'estar relacionats amb les línies estratègiques que s'han definit, així com amb les dimensions que afecten la inclusió i la cohesió social.

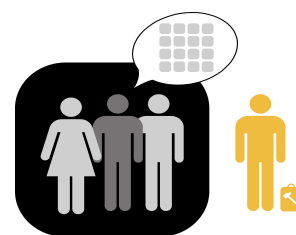
Una vegada totes les àrees de l'Ajuntament d'Olot coneguin el Pla incorporaran objectius concrets al pla anual. D'aquesta manera s'aconseguirà que aquest sigui, efectivament, un pla de ciutat i transversal, que correspon a totes les àrees de l'Ajuntament.

Tots els objectius del pla anual hauran de comptar amb:

- Una definició precisa de l'objectiu que es vol assolir
- Un responsable
- El detall de les activitats que es duran a terme per al seu assoliment
- Una data de previsió d'assoliment
- Indicadors per a l'avaluació (indicadors de resultat i, si és possible, indicadors d'impacte)

Els objectius, una vegada formulats, s'hauran de desenvolupar i es farà necessària l'existència d'unes estructures de coordinació, seguiment i avaluació del Pla.

Com es veurà en el següent apartat, el pla d'acció anual es definirà, progressivament, conjuntament amb el màxim consens i participació d'agents implicats en la inclusió i la cohesió social.

Les estructures de coordinació i seguiment del Pla

La posada en marxa d'un pla integral de ciutat, que neix amb la voluntat d'implicar molts agents i de desenvolupar una estratègia compartida en dimensions molt diverses, requereix de la definició d'una estructura política i tècnica que garanteixi el seu correcte desenvolupament. És per aquest motiu que el Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot compta amb diferents recursos de coordinació i seguiment.

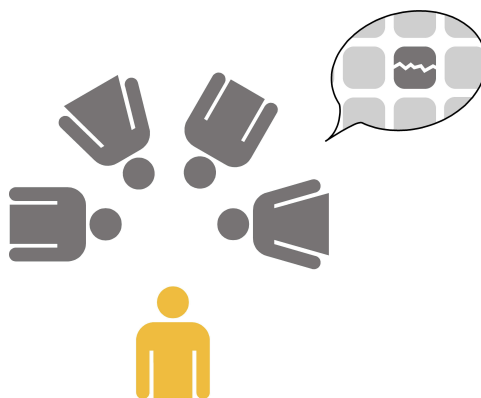
A grans trets, aquests espais es diferenciarien en dues vessants: la política i la tècnica.

El fet que aquest Pla respongui a un encàrrec concret de l'equip de govern municipal, explicitat en els objectius del pla de govern de l'Ajuntament d'Olot, mostra la rellevància política del Pla. A més, cal tenir en compte que el Pla s'ha aprovat pel Ple Municipal, amb la qual cosa la resta de representants polítics de totes les forces polítiques del consistori han de poder fer, una vegada s'hagi aprovat, un seguiment del Pla.

La **taula política** serà el marc en el qual es rendirà comptes als responsables polítics de l'Ajuntament d'Olot, tant de l'equip de govern com de la oposició. Aquesta taula es reunirà en caràcter ordinari com a mínim una vegada a l'any, amb les funcions d'avaluar el desplegament del Pla i presentar el pla d'acció anual. Es podran convocar reunions extraordinàries sempre que ho sol·liciti alguns dels responsables polítics de l'Ajuntament.

Pel que fa a la vessant tècnica, aquella que correspon als professionals de les diferents àrees i institucions vinculades amb l'Ajuntament, es comptarà també amb una **taula tècnica** per tal que tots els agents implicats planifiquin, segueixin i avaluïn conjuntament les accions que anualment es portaran a terme.

El fet que una de les primeres línies estratègiques del Pla sigui "incorporar les polítiques d'inclusió i cohesió social com un element transversal de l'actuació política municipal" fa que, en aquests moments, no es concretin les característiques, funcions i objectius d'aquesta taula. A mesura que s'assoleixin els objectius relacionats amb aquesta línia de treball es definiran exactament les funcions de la taula tècnica.

Annex 1: El pla anual d'objectius 2013

A continuació es detallen els objectius de l'any 2013. En aquest cas només s'ha optat per citar-los, tot i que tots els objectius del pla anual hauran de comptar amb:

- Una definició precisa de l'objectiu que es vol assolir
- Un responsable
- El detall de les activitats que es duran a terme per al seu assoliment
- Una data de previsió d'assoliment
- Indicadors per a l'avaluació (indicadors de resultat i, si és possible, indicadors d'impacte)

Línia estratègica 1. Incorporar les polítiques d'inclusió i cohesió social com un element transversal de l'actuació política municipal.

- 1 Implicar a tots els tècnics i responsables polítics municipals en el desenvolupament del Pla per a la Inclusió i Cohesió Social.
- 2 Establir els espais necessaris de coordinació i col·laboració entre els tècnics municipals pel desenvolupament d'accions concretes del Pla.
- 3 Constituir la taula política de seguiment del Pla.
- 4 Implicar als agents socials clau de la ciutat desenvolupament del Pla. .
- 5 Dissenyar el fòrum sobre la Inclusió i Cohesió Social adreçat a professionals.
- 6 Garantir que la normativa de convivència incorpori una perspectiva inclusiva.
- 7 Incorporar els treballs comunitaris com a mesura alternativa a la sanció en la normativa de convivència de la ciutat.
- 8 Incorporar criteris socials en la revisió del reglament de la cessió d'hortos públics.
- 9 Crear un espai de treball transversal per prevenir possibles conflictes derivats de l'obertura de nous espais de culte.
- 10 Elaborar una memòria del desplegament del Pla per a la Inclusió i Cohesió Social.

Línia estratègica 2. Identificar, difondre i intervenir sobre els factors que faciliten la inclusió i la cohesió social dels ciutadans.

- 1 Aconseguir que les famílies disposin de les ajudes d'urgència necessàries per cobrir les necessitats bàsiques (alimentació, habitatge, subministraments, etc).
- 2 Dissenyar una estratègia conjunta entre serveis socials, ocupació i habitatge per donar respostes integrals i coherents a les necessitats socials actuals.
- 3 Redefinir els criteris d'accés i ampliar el tipus d'aliments del Centre de Distribució d'Aliments.
- 4 Estructurar i desenvolupar, d'acord amb el Pla per a la infància i l'adolescència d'Olot, el Programa d'atenció als infants i a les seves famílies en situació de risc social.
- 5 Desenvolupar el projecte d'intervenció amb joves que no estan en procés formatiu ni laboral i que es troben en situació de vulnerabilitat.
- 6 Aconseguir que tots els infants i joves amb risc d'exclusió social participin en alguna activitat extraescolar normalitzada.
- 7 Ampliar el nombre i la tipologia d'entitats que ofereixen activitats extraescolars als infants i joves amb risc d' exclusió social.
- 8 Aconseguir que les entitats socials participin en el projecte APROPA CULTURA.
- 9 Disposar d'un observatori permanent que doni informació actual en relació a la inclusió i a la cohesió social :
 - Emetre informes sobre la població i la situació social de la ciutat i dels barris.
 - Elaborar un informe sobre el grau d'acreditació en l'etapa d'escolarització obligatòria.
 - Conèixer el perfil de voluntari emergent que participa en accions, activitats puntuals i campanyes.
 - Conèixer les principals característiques dels xinesos que viuen a Olot per poder planificar la intervenció.
- 10 Sensibilitzar els responsables de les formacions de cicles de grau superior i als responsables de promoció econòmica del potencial idiomàtic dels alumnes d'origen estranger.
- 11 Elaborar una estratègia conjunta entre tots els professionals per poder aconseguir una millora en la inclusió del col·lectiu gambià.
- 12 Participar en el projecte intermunicipal, del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, amb Gàmbia que servirà per enfortir les capacitats dels agents locals.
- 13 Oferir un servei de traduccions als centres educatius i als professionals del serveis públics locals que atenen a persones nouvingudes.

- 14 Aconseguir que les persones que demanen l'informe d'estrangeria facin formació lingüística per sobre de la requerida.
- 15 Promocionar que les persones sol·licitants d'informes d'estrangeria col·laborin i/o participin en una activitat del barri o la ciutat (recapte d'aliments, festa entitat social, festa del barri, etc).
- 16 Fomentar que els membres del consell de barri de St. Roc i els veïns vetllin per la cohesió social del barri.
- 17 Desenvolupar els programes socioeducatius al barri Sant Miquel Les Ties (Esplai Larai) i al barri del Nucli Antic (Esplai Diari Garbuix) per aconseguir un desenvolupament educatiu i d'inclusió social als infants en situació de més vulnerabilitat.
- 18 Obrir un espai d'aula de deures al Nucli Antic adreçat a adolescents de 12 a 16 anys.
- 19 Desenvolupar el projecte Futbol.Net amb la Fundació del Barça.
- 20 Crear una xarxa de suport entre les famílies monoparentals.
- 21 Dissenyar un projecte de dinamització per a la gent gran sola.
- 22 Coordinar i dinamitzar la comissió de seguiment del protocol de violència de gènere.
- 23 Coordinar i dinamitzar la comissió de seguiment del protocol de maltractaments infantils.
- 24 Liderar la comissió de seguiment del protocol de mutilacions genitals femenines i de matrimonis forçats.

Línia estratègica 3. Promoure, impulsar i reconèixer el valor de la inclusió i la cohesió social.

- 1 Portar a terme nous projectes per impulsar la inclusió i la cohesió social amb tres entitats
 - o Impulsar que una entitat esportiva s'impliqui en una activitat que promogui la inclusió i la cohesió social.
 - o Impulsar una "cadena de favors" entre veïns d'Olot.
 - o Aconseguir que una associació de veïns promogui la col·laboració ciutadana per respondre a necessitats dels veïns. (per exemple: anar a buscar els fills del veí a l'escola, deixar petits préstecs econòmics...).
- 2 Participar a la Taula de cohesió social liderada per Garrotxa Líder per tal d'unir esforços entre les entitats i el Sector empresarial.
- 3 Incloure en les convocatòries municipals de subvencions a les entitats criteris d'inclusió i cohesió social.
- 4 Reconèixer iniciatives o persones que afavoreixin la cohesió i inclusió social.
- 5 Col·laborar amb l'Associació de Donadors de Sang per organitzar la Marató de Sang amb una visió inclusiva.

Línia estratègica 4. Acollir, des dels diferents àmbits, totes les persones que arribin de nou a Olot.

- 1 Definir un nou model d'empadronament basat en l'acollida.
- 2 Atendre els joves estrangers de 16 a 20 anys que arriben a Olot (provinguin, o no, del seu país d'origen).
- 3 Ampliar la xarxa d'agents socials i institucionals acollidors de la ciutat.
- 4 Crear un grup de voluntaris/es acollidors/es al barri (entitats, escola, CAP, centre esportius...).
- 5 Augmentar la participació a les sessions d'Olot Acull.
- 6 Augmentar la participació dels/les agents dels serveis que participen en les sessions d'Olot Acull.
- 7 Revisar la dinàmica de funcionament de la taula tècnica d'acollida.

Línia estratègica 5. Promoure accions per a la convivència i interrelació ciutadana.

- 1 Organitzar una activitat entre els veïns i els comerços de la zona de Pisos Verds de Sant Miquel per millorar la relació entre ells.
- 2 Elaborar un projecte amb el CAP de Sant Miquel per treballar aspectes de salut comunitària.
- 3 Crear dos grups amb veïns de procedència diversa al barri Sant Miquel per a l'organització d'activitats de la festa del barri.
- 4 Desenvolupar un projecte al barri de Sant Miquel Les Tries que posi en relació a veïns per tal de que cooperin entre ells.
- 5 Millorar la relació dels infants amb la gent gran del barri Sant Miquel realitzant activitats intergeneracionals.
- 6 Intervenir als Pisos del Portal per tal de fomentar la cooperació entre veïns.
- 7 Desenvolupar un projecte d'espais de relació entre veïns del barri Nucli Antic.
- 8 Aconseguir la participació de noies joves de diferents orígens a activitats de la ciutat (per exemple: teatre,dansa,cultura Laboractori).
- 9 Fomentar la relació entre els membres de les diferents comunitats religioses del Grup de Diàleg Interreligiós.
- 10 Augmentar el nombre de confessions religioses que participen al Grup de Diàleg Interreligiós.
- 11 Consolidar la taula de coordinació tècnica de comerç de la ciutat.
- 12 Treballar amb els administradors de finques els aspectes que milloren la convivència.
- 13 Millorar les competències dels presidents de les comunitats de veïns.

Línia estratègica 6. Fomentar la resolució positiva dels conflictes.

- 1 Ampliar el nombre de blocs de pisos per informar de les normes de convivència, detectar i intervenir en els conflictes veïnals: Les Tries, Masbernà, Les Fonts.
- 2 Ser presents als espais públics de la ciutat que es considerin prioritaris durant els períodes de primavera i estiu per poder gestionar els conflictes de convivència: Passeig de la Muralla, Can Tané, Plaça Sant Miquel, Plaça la Perla, Parc Malatosquer .
- 3 Organitzar formacions sobre “aprendre a gestionar conflictes” dirigides a professionals del sector públic, representants de l'àmbit social i membres d'entitats.
- 4 Organitzar tallers per a joves sobre gestió positiva de conflictes.
- 5 Promoure el servei de mediació familiar com a eina de resolució de conflictes.
- 6 Introduir la resolució positiva dels conflictes en la gestió dels horts municipals.
- 7 Elaborar un sistema d'avaluació d'impacte de les intervencions a les comunitats de veïns.

Línia estratègica 7. Garantir unes condicions adequades a tots els barris de la ciutat per a la millora de la qualitat de vida i la cohesió social (urbanístiques, espais i equipaments públics, serveis, neteja, etc).

- 1 Elaborar el mapa de barris amb les associacions veïnals.
- 2 Planificar i dissenyar transversalment les infraestructures i equipaments municipals per tal d'afavorir la cohesió i la convivència als barris.
- 3 Avaluar l'impacte de la intervenció integral realitzada al carrer Lleida.
- 4 Determinar, juntament amb les associacions veïnals, els usos dels casals i locals de barri.
- 5 Elaborar i implementar un reglament d'ús pels locals municipals que estan a disposició de les entitats (Blai 6; Proa, 16)
- 6 Consolidar la Taula de Sectors d'Intervenció Prioritària com a eina d'intervenció transversal als barris:
 - o Elaborar el projecte del Parc urbà al barri de Sant Miquel.
 - o Adequar el Parc Malatosquer per millorar els usos.
 - o Vetllar per la bona convivència entre veïns i usuaris dels espais de Can Tané i el Passeig de la Muralla.
- 7 Elaborar el projecte "Jardins al Barri" per millorar i adequar espais solar/abandonats del barri.

Línia estratègica 8. Promoure noves formes i perfils de participació i col·laboració social.

- 1 Definir un nou model de voluntariat.
- 2 Fer el seguiment del conveni de col·laboració entre l'Ajuntament d'Olot i Creu Roja per la gestió del voluntariat.
- 3 Donar suport tècnic i/o econòmic a les entitats per a la formació i gestió del voluntariat.
- 4 Implementar una web adreçada a entitats i voluntariat com una eina de difusió i treball en xarxa.
- 5 Desenvolupar el programa d'Olot Televisió *Amb Identitat* adreçat a les entitats de la ciutat com a mitjà de difusió i sensibilització.
- 6 Organitzar, conjuntament amb les associacions, la fira d'entitats com un espai de difusió i sensibilització a nivell de ciutat.
- 7 Dinamitzar el Consell Consultiu de la Gent Gran.
- 8 Dinamitzar la Coordinadora d'Associacions de Discapacitats de la ciutat.
- 9 Dinamitzar el Consell Municipal de Cooperació i Solidaritat.
- 10 Conveniar amb l'associació ACAP's per dur a terme el projecte d'acolliment de nens/es sahrauís.
- 11 Conveniar i donar suport en la difusió del projecte *Ull, Canvi i Acció* de l'ES SEP La Garrotxa .

Línia estratègica 9. Sensibilitzar al conjunt de la població sobre la inclusió i la cohesió social.

- 1 Definir i realitzar actuacions de sensibilització sobre la inclusió i la cohesió social.
- 2 Fer actuacions de difusió i informació del recapte d'aliments i CDA durant tot l'any.
- 3 Organitzar sessions formatives/informatives adreçada a líders comunitaris per contrastar rumors i falses idees.
- 4 Incorporar noves dinàmiques socioeducatives a la Guia de Recursos Educatius que incideixin en la inclusió i cohesió social.
- 5 Fer difusió dels valors i experiències positives d'inclusió, cohesió i convivència.

Annex 2: El procés d'elaboració del Pla

El procés d'elaboració del Pla per a la inclusió i la cohesió social d'Olot ha estat un procés planificat en el temps que va començar a principis de 2011. El procés ha comptat amb diferents etapes i sense voler fer una anàlisi exhaustiva de cadascuna d'elles, a continuació es presenten les més destacades:

- **Anàlisi dels plans locals relacionats amb la inclusió i la cohesió social**
Buidatge de les línies estratègiques, principis d'actuació i objectius dels següents plans:
 - Pla per a la inclusió i la cohesió social de Catalunya
 - Pla de Barris
 - Pla de Desenvolupament Comunitari d'Olot
 - Pla de Joventut d'Olot
 - Pla Educatiu d'Entorn
 - Projecte Educatiu de Ciutat d'Olot
 - Pla de Ciutadania i Immigració d'Olot 2008-2011

Una vegada feta l'anàlisi, extracció dels principals punts en comú de tots els plans.

- **Anàlisi de bibliografia, documentació, plans locals i informes clau.**
Selecció i anàlisi de documentació bàsica sobre la inclusió i la cohesió social.
- **Redacció del primer esborrany del Pla**
En base a tot el treball previ d'anàlisi i definició de les orientacions bàsiques del Pla es redacta un esborrany inicial per començar la discussió amb els professionals.
- **Discussió del primer esborrany amb els tècnics de l'Àrea d'Atenció a la Comunitat**
Després de la lectura atenta per part dels professionals, es fa una sessió de treball en la qual es recullen les aportacions, comentaris, propostes, etc. A més, es porta a terme una dinàmica de grup per treballar els principis del Pla.
- **Anàlisi estratègica**
En base a la metodologia de la DAFO (debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats) es realitzen tres sessions de treball en les quals s'analitzen tots els factors a tenir en compte de cares a treballar la inclusió i la cohesió social a la ciutat. En aquestes sessions, a banda dels professionals, i participa Josep Berga, regidor de l'Ajuntament.
- **Redacció d'un nou esborrany del text**
Després de l'anàlisi estratègica es redacta una nova versió del Pla que incorpora tots els factors analitzats en les sessions de treball prèvies. Aquesta nova versió del text torna a ser revisada en una sessió de treball amb els tècnics de l'àrea.
- **Sessió informativa amb els regidors de l'equip de govern**
Es presenta l'esborrany validat tècnicament als membres de l'equip de govern. Posteriorment, se'ls entrega el document i es deixa un termini per rebre noves aportacions al document.

- **Sessions de treball amb els portaveus i representants de les forces polítiques del Consistori.**

Es presenta l'esborrany validat tècnicament als representants de les forces polítiques de l'Ajuntament. Posteriorment, se'ls entrega el document i es deixa un termini per rebre noves aportacions al document. En una segona sessió de treball, es comenta el text amb els diferents representants polítics, es recullen les seves propostes.

- **Incorporació de les propostes al document**

Després de les reunions amb els responsables de l'equip de govern i de la resta de regidors d'altres formacions polítiques de l'Ajuntament, s'incorporen al document del Pla les propostes rebudes i consensuades entre tots els regidors.

- **Aprovació del Pla per a la inclusió i la cohesió social al ple de l'Ajuntament d'Olot del dia 21 de febrer de 2013.**

Annex 3: Relació de participants

Nucli impulsor del Pla:

- Josep Berga
- Teia Fàbrega
- Elena Masanas
- Xavier Casademont

Regidors de l'equip de govern que han participat en les sessions informatives i de discussió del Pla:

- Josep Berga
- Josep Maria Corominas
- Josep Ferrés
- Núria Fité
- Josep Gelis
- Mar Roca
- Anna Linares
- Estanis Vayreda
- Núria Zambrano
- Miquel Àngel Zarza

També hi ha participat Jordi Güell, gerent de l'Ajuntament d'Olot.

Regidors de l'Ajuntament d'Olot que han participat en les sessions informatives i de discussió del Pla:

- Clara Casanova, ERC
- Ignasi Mulleras, PxC
- Albert Rubirola, PSC
- Adriana Serra, PSC
- Mercè Traveria, PSC

Equip de professionals que han participat en el procés d'elaboració del Pla:

- Marta Ayats
- Queralt Bancells
- Eduard Carrera
- Anna Casamitjana
- Carme Comalat
- Mireia Delgà
- Rosario Mantero
- Elena Masanas
- Estel Muntada
- Irene Plana
- Tina Ruiz
- Marta Teixidó

La coordinació i la redacció del Pla ha anat a càrrec de Xavier Casademont, de la Unitat de Suport a l'Estratègia i Innovació del Consorci d'Acció Social de la Garrotxa. Durant el procés hem comptat amb la col·laboració i el suport d'en Manel Muntada (blog.cumclavis.net).

També volem fer esment a un procés de reflexió sobre el marc conceptual de l'acció comunitària que es va dur a terme l'any 2010 i que va comptar amb la participació de:

- Òscar Rebollo, professor de sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'IGOP.
- Amadeu Mora, cap de la secció de la Xarxa de Centres Cívics de l'Ajuntament de Girona
- Ruben David Fernández, Professor associat del Departament de Psicologia Social de la Universitat de Barcelona i membre de la Cooperativa ETC's.

Annex 4: Bibliografia

Llibres:

- Adelantado, J. (coord.) (2000): Cambios en el Estado de Bienestar. Políticas sociales y desigualdades en España. Barcelona: Editorial Icària.
- Bauman, Z. (2007). Temps líquids. Viure en una època d'incertesa. Barcelona: Viena Edicions.
- Benckler, Y. (2012) El pingüino y el Leviatán. Editorial Deusto.
- Besalú, X. i Feu, J. (2003) Pobresa, marginació i exclusió social a la Garrotxa. Olot. Càritas Garrotxa i Universitat de Girona.
- Laparra, M. (1999) El espacio social de la exclusión. El caso de Navarra. Tesis doctoral.
- Matus, C. (1985) Planificación, libertad y conflicto. Ediciones IVEPLAN. Venezuela.
- Subirats, J. (dir.) (2004) Pobreza y exclusión social, un análisis de la realidad española y europea. Colección de Estudios Sociales, nº 16. Fundación La Caixa.

Plans i Informes:

- Pla per a la Inclusió Social de Catalunya. 2006-2009
- Pla per a la Inclusió Social de Catalunya 2010-2013
- Plan Nacional de Acción para la Inclusión Social del Reino de España 2008-2010. Ministerio de Educación, Política Social y Deporte. Gobierno de España. Madrid.
- VI Informe sobre la exclusión y desarrollo social en España 2008. Fundación Foessa. Cáritas Española Editores. Madrid, 2008
- Carta del Voluntariat de Catalunya (1996). Parlament de Catalunya.
- Informe sobre la inclusió social a Espanya. (2009). Fundació Catalunya Caixa.
- Blasco, J. (2009). Com iniciar una avaluació: oportunitat, viabilitat i preguntes d'avaluació. Barcelona: Ivàlua. (Col·lecció Ivàlua de Guies pràctiques sobre avaluació de polítiques públiques; 1)
- Carmona, M. i Rebollo, O. (2009) Guia operativa d'acció comunitària. Ajuntament de Barcelona.
- Sarasa, S. i Sales, A. (2009). Itineraris i factors d'exclusió social. Ajuntament de Barcelona. Síndica de Greuges de Barcelona.
- Guía de recomendaciones y líneas de actuación en inclusión social. Fundación Luis Vives
- Consell d'Europa (2008). Report of the High Level Task Force on Social Cohesion in the 21st century. Comissió Europea

Articles:

- Camps, V. (2005). El sentido del civismo. Disponible a : http://www.publicacions.bcn.es/b_mm/ebmm_civisme/015-021.pdf
- González, I. (2005). Una oportunitat per als barris. Disponible a: http://www.bcn.cat/publicacions/b_mm/bmm_civisme/051-056.pdf
- Manito, F. (2008) Cultura i estratègia de ciutat. La centralitat del sector cultural a l'agenda local. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya.
- Manresa, A. (2012) Cohesió social a Catalunya en el marc de la Unió Europea. Nota d'economia, nº 100. Generalitat de Catalunya. (133-148)
- Orteu, X. (2013) Inclusió a través del treball: un model en revisió. Dossiers del Tercer Sector. Nº 22.

